

vezeti: csak az tudja igazán megítélni, mennyi része van Mechwartnak abban, hogy az egykori kis gyártelep oly világhírű iparvállalattá fejlődhetett.

Különös megemlítést érdemel az a jó viszony, mely Mechwart igazgatósága alatt a Ganz-gyárban a vezetőség, a hivatalnokok és a munkások között fennáll. A vállalat hivatalnokai részére nyugdíj-alapot, a munkások részére pedig segélyezési alapot létesített, s munkás-házakat is építtetett. A Ganz-gyár valóságos iskolája nemcsak a magyar, hanem sok esetben külföldi mérnököknek is; sok, ma már vezető állásban levő férfi került ki ebből a jó hírű iskolából. S hogy Mechwart valóban hű fia lett második hazájának, Magyarországnak, bizonyítja az, hogy a Ganz-gyár ma már ügyviteli nyelvben s alkalmazottainak származását tekintve is, majdnem teljesen megmagyarosodott; tisztviselőinek 90%-a magyar, s vállalatainak sikerei hazai iparunknak sikerét és diadalát jelentik.

Mechwart érdemei eddig is sokféle elismerésben részesültek: ismételtlen irányult feléje a legmagasabb elismerés is. Tulajdonosa a Ferencz-József-rend közép-keresztjének, a III. oszt. vaskorona-rendnek, a Ferencz-József-rend lovag-keresztjének, a napokban pedig magyar nemességel tüntette ki a király. Ezekon kívül német és belga rendjelekkel is kitüntették. A Magyar Tudományos Akadémia három évvel ezelőtt Mechwartnak ítélte oda az első Wahrmann-féle nagy aranyérmét s ezzel a tudomány részéről is elnyerte az őt megillető bárárat.

Most, december 6-ikán Mechwart működésének negyvenéves jubileumát ünnepelte meg a Ganz-gyár igazgatósága, tisztviselői kara és munkás-személyzete. Az ünneplők sorát Hegedűs Sándor kereskedelemügyi miniszter nyitotta meg. A vállalat igazgatótanácsa Pallavicini Ede örgróf vezetése alatt testületileg jelent meg Mechwartnál, hogy kifejezze az ünneplést iránt érzett elismerését.

Az ünnepélyen, mely a vállalat budai villamos gyárában 5000 alkalmazott jelenlétében folyt le, meghatóan nyilvánult az a szeretet és ragaszkodás, melylyel a gyár alkalmazottjai vezérigazgatójuk iránt viseltetnek. A tisztikar nevében Cserháti Jenő igazgató üdvözölte Mechwartot s miután átnyújtotta neki a remekművü üdvözölő iratot s az ez alkalomból kiadott Mechwart-album egy diszpedányát, a munkások szónoka, Király Antal fejezte ki összes társainak szerencsekívánatait és «hálóját azért a sok jóért, a mit velők tett.» Az ünneplést mindkét beszédre meghatóan válaszolt. A munkások az ünnepély napján este Mechwart tisztelőit fáklyásmenetet is rendeztek, melyben az összes budapesti gépgyárak munkásai küldöttségileg képviseltették magukat. Mechwartot számos testület és szakegyesület is megtisztelte jubileuma alkalmából, így a Mérnök és Építészegyesület, mely disztagiájú, a Gépgyárosok és Gyárigazgatók köre, mely diszelnökül választotta, továbbá az Országos Ipar-egyesület s a budai polgárok egy küldöttsége, hogy kifejezést adjon Mechwart iránt érzett tisztelőit.

KÖDBEN.

Mindenható Szeretet!
Hová tűntél megeddel?
Vadvirágos kikelet,
Hova szálltál két eggeddel?
Mint vak szem, szürke nap,
Könnyes ég borong felettem;
Keresem önmagammat:
— Hova lettem? hova lettem! —

Ólomszárny csüggöcs!
Tüzközpötű, méla bánat!
Hamuszín kód, szenvedés:
Bennetek nincs semmi szánat?
Nem szántatok annyi fényt
Elszürkíteni, sírnak adni?
Egész nyarat, — száz reményt, —
Eltemetni, — megtagadni? ...

Uzsorás vagy, szürke Ősz.
Jaj a Nyárnak, a nemesnek!
Fia, lánya, ha te jósz,
Már tovább itt nem repesnek.
Koldusbotra jut a Nyár;
Kis családja fut előled;
Tíéd lett a szép határ:
Letaroltad, elporoltad.

Elraboltad tőlem is
Ifjuságom arany-almát!
Elfődél előlem is
Ugy a mirtust, mint a pálmát.
Egy koszorúm volt csupán,
Azt is rég egy síra tettem,
S ott sírok nap-nap után:
— Hova lettem? hova lettem! —

Ott kerese, siratom
Éltem éltét, összetörve;
Bódult fővel hallgatom:
Nincs-e zaj a sírgödörbe?
Nem hat-él föl válaszul
Vigasz-hangja a halottnak?
De a göröngy nem lazul,
Szava sincs a siratottnak.

Itt nyugszik az én nyarom,
Titkos üdvem, virulásom.
Miatta ily társalan
Kinos földi bujdosásom.
Itt nyugszik a Szeretet
S a mi hő volt szívben, nyárban,
S ide tettem engemet:
A ki fönt jár, csak az árnyam.

Rejtve élő fájdalom;
Titkolódzó keserűség;
Egy beomlott sírhalom
Fölött álló néma hűség:
Ez vagyok ma! Zárt világ,
Sziklaháti bánat-völgye;
Napig nem kelt új csírárt,
Semmi fénye, semmi zöldje.

Nem vádlok már az eget
Erőszakos, vad ígérel.
Hitevesztett, szárny-szeggett.
Lelkem oda úgy sem ér fel.
Sugár voltam, — kód vagyok;
Ormon éltém, — mélybe szálltam;
Vonszolom a búrt, fagyot
A homályban, a halálban ...

Zempléni Árpád.

A MILLIÁRDOK HAZÁJÁBÓL.

(Folytatás.)

Milliárdos hitbizományok.

Régi amerikai közmondás, hogy az Egyesült-Államokban minden harmadik nemzedék «ing-újas», azaz ha valaki becsületes munkával vagyont szerez, fia rendszeren elkölti azt s annak fia ismét kénytelen megélhetéséért dolgozni.

Ez az igazság azonban lényegesen módosul a nagy milliárdosok életében, kiknek gondjuk van rá, hogy végrendeletekben biztosítsák vagyonuk együttmaradását a lehetőség határáig. Példa erre a három leggazdagabb amerikai pénzkirály: Vanderbilt, Jay Gould és Astor végrendelezése.

Vanderbilt Kornél, a most elhalt Vanderbilt Kornélnek atyja, mikor 1877 jan. 4-én meghalt, 450 milliót hagyott hátra, akkor 56 éves idősb fiára, Vilmosra. 1885 decz. 8-án ez is elhalálozván, több mint egy milliárdot hagyott nyolc

gyermekére, kik között négy fiú volt: Kornél, Vilmos, Frigyes és György; négy pedig leány, névszerint Margit, ma özvegy Elliott Shepard ezredesné, Emilia, Sloane Vilmosné, Florence, Hamilton Moe Twourby neje és Eliza, dr. Seaward Webb neje.

Vanderbilt Vilmos minden egyes leánygyermekének egy szép palotát hagyott az Ötödik Avenuen levő saját háza közelében, azonfelül mindegyiknek 50 milliót. Felesége két millió évi jövedelemnek megfelelő tőkét örökölt és az Ötödik Avenuen fekvő tiz millióra becsült palotáját a benne levő bútorokkal, festményekkel, szobrokkal és műtárgyakkal együtt élethossziglani hasznélvezetre. Kornél fia a maga részén felül még 25 milliót kapott; György fiának hagyta pedig mindazt, a mivel anyja birt halála pillanatában. A vagyon többi részét egyenlően osztotta meg másék két fia, Kornél és Vilmos között, kik e révén 300 millióval többet kaptak, mint örökösstársaik.

De volt még egy záradéka a végrendeletnek, mely szerint a gyermekek mindegyike örökségének csak felét kaphatta ki készpénzben, a másik felét a Trust-ben kellett hagyniok s csak kamatját élvezhették, míg maga a tőke esorbítatlan gyermekeikre kellett hogy szálljon, haláluk esetén. E szerint például Vanderbilt Kornél, a nemrég elhalt legidősb fiú, kapott: 300 milliót mint rendkívüli hagyományt, 50 milliót saját része fejében, 25 milliót az apai vagyon kezelésében való közreműködés jutalmául, tehát összesen 375 milliót, melynek azonban csak felét, 184¹/₂ milliót kapta kézhez készpénzben, a többi 184¹/₂ milliót csak kamatjait szedhette.

Hasonló eset fordult elő az 1892 december 2-ikán elhalt Jay Gould végrendelezésénél, a ki ekkor a Texas-Pacific vasút, a Manhattan, a Missouri Pacific, a St.-Louis, stb. vasúttársaságok elnöke, s több más vasút igazgatótanácsosa volt. Vagyonra meghaladt a 800 milliót, melyet hat gyermeke, György, Edwin, Helén, Howard, Anna és Frank között egyenlően osztott meg, csak Györgynek hagyva még külön 30 milliót az üzlet vezetésében való részvétele czimén, Helén leánya szintén részén felül kapta még az Ötödik Avenuen fekvő házat s az irvingtoni kastélyt.

De itt sem kaphatták ki részüket az örökösök készpénzben. A vállalatba maradt az fektetve s csak kamatjaival rendelkezhetnek szabadon. Sőt ez esetben az örökhagyó kívánsága az volt, hogy még ha a gyermekek egyike meghal is, része a többi testvéreket illesse, a kik minden vitás ügyben tartoznak magukat a legidősebb György souverain ítéletének alávetni.

György különben Knigdon Edithet vette nőül, kitől négy gyermeke van: Knigdon, Jerry, Mayone és Helen Vivian. Edwinnek két fia: Edwin és Frank, míg Gould Anna Castillane grófhoz ment nőül, Howard pedig nemrég vette el Cleminot; Katalina, Helén és Frank még nem házasok.

A mi a harmadik dollár-királyt, az 1875-ben meghalt Astor Vilmost illeti, az ő vagyonra két fiára, Astor Jakabra és Vilmosra szállott, kik ma már szintén meghaltak, egyik 1890 februárjában, a másik 1892 ápril 26-án. Astor Jakab fia, William Waldorf ma Angliában lakik olivedeni gyönyörű kastélyában s előbbi hazájával minden összeköttetést megszakított.

Fivére Vilmos ellenben tetőtől talpig amerikai maradt s végrendeletében 500 milliója felül így rendelkezett: Három millió évi jövedelmet hű özvegye, 20 milliót kap három leánya egyenként, az egyik Orme Wilsonné, a másik Colman Dreytonné s a harmadik Roose-

veltné. Ötven milliót szánt különböző jótékony-sági célokra, a többi 360 milliót fia, Astor Jakab örökölte, még pedig úgy, hogy 90 milliót azonnal, 90 milliót pedig 1896-ban kapott kezébe. A többi 180 millió itt is tőkésítve maradt azzal a kikötéssel, hogy ahhoz az örökös ne nyúlhasson.

Hogyan költik el a milliókat?

Nem lenne teljes ez a tanulmány, ha most, miután a milliók megszerzésével hosszasan foglalkoztunk, meg ne emlékeznénk röviden azok elfecserlése módjáról is, vagy legalább arról a fényűzésről, melynek kifejtésére e rengeteg tőkek szolgálnak az amerikai milliomosok köreiben. Hogy ezekből a kedvtelésekből nem hiányzik a különösködő szertelenség sem, ez önként értendő; hiszen egyik céljuk épen a reklám-hajhászat, az apró emberek irigységének felköltése, a «vakulj világ» jelszava.

Még a nemesebb kedvtelések közé tartozik az, a mely nagyszabású építkezésekben, rendkívüli művészi ötletek megvalósításában leli gyönyörűségét. Vanderbilt Frigyes például összevásároltatta a párisi ritkaságkereskedőnél mindazt, a mi a Páris ostrománál elpusztult malmaison kastélyból, Jozefin császárné egykori kéjlakából fönmaradt: fafaragványokat, mozaikokat, szobrokat, oszlopokat, s azokból hajszálnyi pontossággal rekonstruáltatta a Hudson-tó partján fekvő birtokán a császárság-korabeli Malmaison, az eredeti tervek szerint. Ott látni a híres olasz renaissance stílus ebédlőt, a márvány lépcsőzetes, gyönyörű mozaik kockás középső csarnokot, mindent az eredetinek családias hű utánzatával. A Vanderbilt-pár magánlakosztályai is tökéletesen Napoleon és Jozefin egymásba nyílt szobái mintájára készültek. Az ágyak hallatlan pazarsággal vannak kiállítva s valóságos műrekek. Mindegyikre mennyezet borul, olyan, mint a fejedelmi trónok diszernője. Az ágyoszlopok a mennyezetig emelkednek s gyönyörű kirkassini gesztenyefából faragvák, aranytól, domborművektől ékesen.

Az egész még nem kész, még egy esztendei munkát kíván s Vanderbilt máris öt millió forintot költött rá. De hozzáértők azt állítják, hogy ha teljesen elkészül legalább is hét-nyolcz millióba fog kerülni.

A Vanderbilt által adott példát azonban még túl akarja szárnyalni egy másik milliomos, Stuyvesont Fish. Ha Vanderbilt a malmaison kastélylalt akart pompázni: ő meg a velencei doge-palotát választotta utánzás tárgyául. Igaz, hogy az épületnek nem külsőjét, hanem csak bútorzatát és ékítő festményeit alkalmazta a Madison Avenue és a 78-ik utca sarkán épült palotája díszítéséül, mely 32 méter hosszú és hat emeleten negyven szobát foglal magában.

Az előcsarnoktól balra nyílik a nagy ebédlő, körülbelül az épület egész szélességében és fél-hosszában. Burkolata tölgy és barnított acél, gazdag aranyozással. A falaközök és az ajtófélfák durrván dolgozott vas-motívumokkal vannak díszítve, melyek őskori emlékeket ábrázolnak. A papirkárpit színe sötétvörös arany-babérkoszorúkkal. A faragott tölgy-mennyezet nagy mezőben az őskereszténységéből vett jeleneteket tüntet elő. A kandalló fölött egy nyilván újabb időből származó doge-arczék van felfalítva.

Az épület másik felén az ebédlőnek megfelelő szárnyat a könyvtár és fogadó terem foglalja el. Amannak három oldalán üveges tölgyfaszekrények vannak a könyvek számára, a negyediket egészen egy velencei márvány-kandalló tölti be, aranyozott faragványai fa-trofeummal. A

fogadó-terem fehérrel van díszítve; a szalon szőnyeg-kárpitokkal, a bálterem emelvényére pedig 12 lépcső vezet, a velencei tizek tanácsának erkélye mintájára. A harmadik és negyedik emeleten külön szobák vannak, az ötödiken a cseleségek szobái. Az egészre három milliót költség van előirányozva.

De Stuyvesont Fish, annyi jól jövedelmező vasút elnöke, a kinek azonkívül még három fejedelmi palotája is van, megbírja ezt. Pedig valaha csak szerény vasúti hivatalnok volt. Ma pedig felesége a new-yorki divat irányadója, a kinek estélyei a mysticismus és mágia szalon-apostolainak találkozó helyei. Ma is emlegetik a tavaly augusztusban, newporti villájában rendezett fényes bálját, melyre a kotillon-jelvényeket aranypatkós és drágaköves szerszámokkal ékes eleven csacsi horda töltö.

Egészen más szenvedélye van William Whitney-nek, a new-yorki milliomos-világ egy másik tekintélyes tagjának. Az ő hóbortja a legfőnyomabb kínai porzellánok, ó-szász és sèvresai vázak, florenzi bronzok, régi gobelinek, perza és daghesztáni szőnyegek gyűjtése, melyekből nagy mennyiséget halmozott össze amerikai sással díszített roppant palotájában. Avatottabb szem — igaz — első pillanatra fölismeri a sok drágaság közt az utánzatot, az értéktelen hamisítványt, de ez legkevésbé sem veszi kedvét Whitneynek a csecebecsék gyűjtésétől.

Whitney érdekes példáját adta annak is, hogy miként becsüli egy amerikai milliomos a feleségét. Neje híres szépség az új világésben. Múlt február hóban azonban véletlen baleset érte Aihenben. A gyöngéd férj azonnal külön vonatot küldött New-Yorkba a híres Dona sebészért. De még ez sem volt elég; Aihen legjobb orvosával, Mac Gohan doktossal is nyomban ott hagyatta minden betegét s három diplomás ápolónővel együtt kizárólag a felesége szolgálatára szerződött. Mihelyt a beteg valamivel jobban lett, nemcsak külön vonaton, hanem külön és célra készült kocsi-szerkezetben szállította New-Yorkba. Franciaországból a legjobb szakácsot vitette el, hogy egy orvos felügyelete alatt az készítés feleségének kedvenc ételét is csemegéit. A beteg tisztelői nagy száma által küldött virágok és bokréta gondozására egy tapasztalt kertész szegődött a beteg hölgy titkárául egy jobb hírű író alkalmazták, a kinek egyéb teendője nem volt, mint a milliomosnő levelezéseit végezni s azokat a hölgy jóváhagyása elé terjeszteni. A felolvasásokat maga Whitney vezette beteg neje mellett s ezáltal előbb szavalási órákat vett egy ismert philadelphiai színésztől.

Királyilag fizetett énekesek és énekesnők, művészek és művésznők várták szakadatlan, hogy a beteg Whitneynek mikor rendelkezik velök; ellenben szigorú büntetés terhe alatt tiltva volt, hogy művészeteket másutt is ragyogtassák. Mindennap külön vonatok hordták kosárszára a legértékesebb gyümölcsöket Floridából, Lontianából, Mexikóból és az egyenlítő vidékeiről.

Whitney példája divatot alapított New-York milliomos köreiben s követőre akadt a nem rég elhalt Antonio Ferry-ben is. Ez évekket ez előtt egy híres énekesnőt vett nőül, Sybol Sandersont, a kit mézes heteiben hirtelen szülést ért. Azóta mozdulatlanul fekvő ágában az élet legkisebb jele nélkül. A fiatal milliomos pár egy saint-germaini villába vonult el, hová Anglia, Németország és Franciaország minden ideg-orvosát meghívták, azonkívül négy orvos tartózkodott állandóan a beteg ágánál hat betegápolótól támogatva, kik éjszakánként

ketten-ketten virrasztottak felváltva a béműlt nő körül. A szerencsétlen asszony szenvedéseit csak a zene enyhíthette némileg, miért is egy fejedelmileg díjazott nagy tehetségű hegedűművész volt állandóan szerződötve a villában s mikor egyszer a nagy beteg diva egykori szerepét kívánta hallani egyik operából, melyben valaha szép sikereket aratott, egyetlen szava elég volt arra, hogy az előzékeny férj a leg híresebb művészekből hamarjában egy társulatot toborozzon össze, mely még az nap bemutatja a betegszobában a hallani kívánt operát.

(Vége következik.)

EGY SZÁZAD A DIVAT TÖRTÉNETÉBŐL.

A divat története is beletartozik a művelődéstörténetbe, mert semmi sem jellemzi annyira valamely kor izlését, felfogását a szépről, mint az e korban viselt és színpent tartott ruházat. Különösen a női divat ismerete érdekes és fontos e tekintetben, mert legjellegzetesebben fejezi ki valamely korszak uralkodó izlését.

Mikor Mária Antoinette, a később oly szomorú véget ért királyné, Franciaországba jött, a krinolin-forma, abroncsos, széles szoknya volt Párisban az uralkodó. Nemcsak az udvar hölgyei, és a gazdag polgárok feleségei viselték, hanem a görög tárgyú darabokban játszó színésznők, sőt, az apácák is. Mária Antoinette-nek is esküvőjén akkora szélességű krinolinja volt, hogy vőlegényének, az akkor csak trónörökös XVI. Lajosnak ugyancsak ki kellett nyújtóznia, mikor a kezét meg akarta fogni. A hajuk pedig emelet-magásra volt földisztítve az akkori hölgyeknek mindenféle dúsan rizsrozott parókával, szalagokkal és csokrokkal. Csodálni lehetett, hogy a gyöngő nők egyáltalán elbírták hajdíszük és ruhájuk nagy terhet.

Közvetlen a forradalom kitörése előtt Mária Antoinette hadat ízent a krinolinak. Egy alkalommal a trianoni ünnepélyen könnyű mousseline ruhában jelent meg, a melyen abroncsoknak nyoma sem volt. Inkább valami csipkével, szalaggal gazdagon díszített pongyolához hasonlított az öltözet, melynek megvolt az a nagy előnye az addigi divat fölött, hogy könnyebb mozgást engedett a testnek s jobban kiemelte idomait. A megbotránkozás azonban nagy volt: Franciaország királynéja pongyolában jelenik meg nyilvánosan! Ez a vakmerő változtatás a divaton szintén hozzájárult a szegény királyné népszerűtlenségének növeléséhez. Persze azért követtek példáját a hölgyek. Óriási fejdíszeket és rengeteg kalapjaikat megtartották, de az abroncsos szoknya eltűnt s könnyű, kicsiny tournure foglalta el a helyét.

Mikor Mária Antoinette a Temple börtönébe került, könnyed, a testen hullámosan végigfolyó ruha volt rajta. A vérpadra pedig a munkások közönséges öltözetében vitték; egyszerű szoknya, vállán vékony kendő s megőszült haján közönséges sapka: ez volt a ruházata.

A forradalom kezdetének, a rémuralom idejének nem volt batározott divatja. E téren is az egyéni szabadság érvényesült: kiki úgy öltözött, a hogy akart. Többnyire rövid szoknyában, — melyet övvel szorítottak le — és teljesen testhez álló derékban jártak a nők. Kalapot vagy egyáltalán nem viseltek, vagy férfi-kalapot, a Desmoulins Camille kitalálta hegyes süveget hordták, elől egy kokárdával és gyöngyház vagy elefántcsont csattal. Később a derekat tüllel díszítették a keblen és a nyakon, s ez a divat, különösen szép termétű nőknön, egészen jól is állott. Viseltek még ez időben elől nyílt fűzőt is s ez alatt fehér derekat, egyszerű, sima szoknyával, a melynek a ma divatos lovaglószoknyák.

A forradalmi puritán pompázás azán lassanként átalakult pazar pompázássá, a mely semmivel sem állott hátrább a királyság korának fényezésénél, sőt rosszabb volt, mert nem volt benne sem izlés, sem mértékartás. Két pártra oszlottak ez időben a hölgyek: az egyik párt hívei a régi francia divat hagyományaihoz ragaszkodtak, a republikánus izléshez alkalmazva azt, a másiké pedig a régi Róma höl-

A LEGREGÉBB MAGYAR HUSZÁROK.

gyeiről vették öltözékeik mintáit. S ezek az a Romaine divatú hölgyek aztán nemcsak ruháikban utánozták a római izlést, hanem mozdulataikban is az ó-kori szobrokat vették példaképül s így minden taglejtésük kimért, feszes, mesterkéltyű lett.

E két párt keveredéséből állott elő a directorium alatt a «Merveilleuses» divata, egyike a legcsodálatosabb divatoknak. A görög tunika fölé angol divatú spencert öltöttek magas gallérral, vékony nyakkendővel. S a hajdiszükben épügy össze volt keveredve minden korszak és minden nép divata, mint toilette-jük egyéb részeiben. Számos hölgy egészen testhez álló és testszínű ruhába öltözött, a mely fölé nem vett egyebet, mint arannyal átszótt, áttetsző könnyű túll leplet, a melyen át meg lehetett látni testüknek formáit, akárcsak az ó-kori szobrokon.

MÉNES A PUSZTÁN.

A legsajátosabb pedig az, hogy ez idők divatjában az ó-kor utánzása mellett egyidejűleg az angol divat utánzása is lábra kapott. A görög khitón-formájú ruha fölé a legnyugodtabb lélekkel akasztották az angolos spencert s hozzá még a fejükbe angol jockey-sipkát nyomtak. Mikor Napoleon elvette Beauharnais Jozefint, ez is ilyen ruhába öltözve járt. S az ez időbeli görög szabású ruha sajátosságai közé tartozott a derék rendkívüli rövidege úgy, hogy tulajdonképp nem is volt derék a ruhán s az óv a hón alatt fogta össze a bő redőkben leomló szoknyát. Görög szabásúnak hitték ezt a divatot akkor, holott az igazi görög viselethez meglehetősen kevés köze volt.

A directorium gyűlésvész társadalma, az összcsozdult hirtelen meggazdagodott parvenük voltak kész eszközei a legnagyobb bolondságoknak. Abban az időben nem egyszer esett meg, hogy házmesterek és pinczerek csekély megtakarított pénzüket a börzére vitték s vagy elvesztették néhány nap alatt, vagy dűsgazdag emberekké lettek. Ez utóbbi esetben aztán lovakat, villát, palotát vettek, tánczmeztart fogadtak, a ki megtanította őket a társaságban való illő magaviseletre — és kész volt az elegáns ember. Mindent megtanultak könnyű szerrel, különösen a nők, csak egyet nem: az öltözködést. Az ilyen hirtelen fölseperedett előkelőségek csillogó-villogó diszkekkel ellátott, feltűnő színű ruhákban pompáztak, fejükön kócsagtoll, kezükben ostor, még ha gyalog jártak is. A cipőjük sárga satin, a keztyűjük világos lilaszínű. Szóval a jó izlésnek nyoma sem volt.

Később aztán olyan ruhák jöttek divatba, melyek úgy simultak a testhez, mintha át volna nedvesedve s helyenként odaragadnának. Ekkor jött divatba a különféle shawlok viselése és általában a toilette apróbb kiegészítő alkatrészeinek nagy száma. Diszes legyező, sítapácza, zsebbeli kis tükör s száz más költséges haszontalanság nélkülözhetetlen kelleke lett az előkelőségnek. Annál kevesebb volt aztán ezekben a hölgyekben a jóizlés és jólneveltség.

Az izlés terén már haladást jelent Napoleon konzulása. Ebben az időben már kevesebb volt a hatásvadászat a divat terén s az első konzul termeiben már nem egy finoman és izlésesen öltözött hölgyet lehetett látni ünnepélyek alkalmával. S mikor a császárság alatt a régi arisz-

MÁRIA TERÉZIA KORABELI ÉS 19. SZÁZAD ELEJI HUSZÁROK.

A TÁBORI TŰZ MELLETT.

AZ 1900. ÉVI PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR HUSZÁR-TERMÉNEK NAGY KÉPE. — Rézlelet Vágó Pál festményéről.

A NAGY NAPOLEON KÖSZÖNTI A MAGYAR HUSZÁROKAT.

tokracia egy része visszatért a hazájába, ennek hatása érezhető lett a divat terén is. Maga a császár is sokat tanult az arisztokrata hölgyektől.

A divat uralkodója különben ez időben Leroy volt, a festőből lett női szabó, a ki bámulatosan el tudta találni, hogy milyen alakhoz mely öltözet illik s a természet adományainak esetleges fogyatkozásait is igen ügyesen tudta pótolni. Ő és első segédje, valami Garneray Ágost nevű, szintén igen finom izlésű fiatalember, a régi görög és római formákért lelkesedtek. A múzeumokban tanulmányozták a régi szobrokat, képeket, díszítményeket s ezeknek motívumait használták fel pehelykönnyűségű, finom ruháik díszítésére himzések, csipkék alakjában. Hosszú, nyulánk termet volt ekkor a női szépség ideálja s a ruházat is ennek a czélnak szolgált. Bizonyos tekintetben hasonlított a császárságnak ez a divata a directoriuméhoz: közös volt mindkettőben az ó-kor utánzása, de az előbbi összehasonlíthatatlanul finomabb s a női szépségnek megfelelőbb volt.

Páriszt követte divat dolgában az egész világ,

— úgyszólván csak ez időtől kezdődik Párisnak a divat terén való egyeduralma — és ha Napoleon befejezett egy-egy háborút, Leroy úr, a szabó, alig győzött megfelelni a külföldi udvarok nagy mennyiségű megrendeléseinek. Egyedül Angolországba nem juthattak el a párisi divatcikkek, mert Napoleon kiterjesztette a zárlatot ezekre is.

Ez időben vált a szép toilette kiegészítő részévé a shawl, a melyet mindenütt viseltek, otthon, az utcán, még a bálban is. Mikor a császár egyszer véletlenül azt találta mondani, hogy Ternaux műhelyében szép shawlokat csinálnak, másnap már minden elegáns hölgynek életszükséglet volt egy Ternaux-féle shawl. Persze az igazi keleti cachemiret még többre becsülték. S nem volt a legkisebb művészet, a hogy a shawlt viselték: az előkelő társasághoz tartozó hölgyeknek megkülönböztető jele volt az a mód, a hogy kendőjüket a vállukra vetették.

A restauráció időszaka olyan volt a divat

terén, mint verőfény után a sötétség. A Párisba visszatérő emigránsok megmaradtak az empire divatánál s azt mondják, hogy De Berry hercegnő, a ki 1816-ban tért vissza Szciziliából, hogy férjhez menjen Artois grófhoz, olyan meglepően hasonlított Mária Lujza császárnéhoz, hogy mindenki elesodálkozott láttára. A hasonlatosságot rendkívüli mértékben emelte a ruha, az ékszerek, a melyek a császárné toilette-jének tökéletes másai voltak. De a császárság fénye és pompakedvelése nem tért egyhamar vissza. A haza került főnemesség legnagyobb része el volt szegényedve, adóságra volt merülve s a művészi izlésű Leroy készítményeit meg tudták ugyan becsülni, de nem tudták megfizetni s inkább kevésbé finom, de olcsóbb szabóhoz fordultak.

De Berry hercegnőnek sikerült egy kis változatosságot, fényt, jókedvet bevinni e komor egyhangúságba. S ő változtatta meg a divatot is: a hosszú szoknya és rövid derék helyét az ellenkező véglét: rövid szoknya és hosszú derék foglalta el.

KURUCZOK.

AZ 1900. ÉVI PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁS MAGYAR HUSZÁR-TERMÉNEK NAGY KÉPE. — Rézlelet Vágó Pál festményéről.

A KAPONYAI ÜTKÖZET EMLÉKSZOBRA SZABADKÁN.

Vörös K. fényképe után.

Az 1825. év megint változást jelent a divat fejlődésében. Ez időben nagy, széles karimájú, virággal gazdagon díszített kalapokat viseltek. A váll valóságos szárnyakkal volt fűzve. A váll valóságos szárnyakkal volt fűzve. A váll valóságos szárnyakkal volt fűzve. A váll valóságos szárnyakkal volt fűzve.

A mi ezután következett divat dolgában, az már mind sokkal újabb dolog, semhogy a mai olvasó, kivált ha hölgy, ne emlékezne rá. Ebben a nem egészen száz évnyi időközben, melynek legtöbb divatját itt felsoroltuk, benne van mondhatni a divat egész története. Mert teljesen újat e téren sem igen alkot az izlés, csak a régi eleventi föl újra meg újra s a régmúlt motívumok felhasználásával alakít újszerű formákat.

szoknya, hosszú köpönyeg, mind kisebb kalap, gyűrűbe szokatott haj: ezek voltak a gyászdivat fő kellékei. Lassanként mindinkább növekedett az uszály, a mely méltóságos, ünneplés megjelenésűvé tette a hölgyeket. Ekkor jöttek divatba a fodros kötények.

A mi ezután következett divat dolgában, az már mind sokkal újabb dolog, semhogy a mai olvasó, kivált ha hölgy, ne emlékezne rá. Ebben a nem egészen száz évnyi időközben, melynek legtöbb divatját itt felsoroltuk, benne van mondhatni a divat egész története. Mert teljesen újat e téren sem igen alkot az izlés, csak a régi eleventi föl újra meg újra s a régmúlt motívumok felhasználásával alakít újszerű formákat.

MAGYAR HUSZÁRSÁG A PÁRISI VILÁGKIÁLLÍTÁSON.

Az a nagyméretű festmény, a mely a huszárság fejlődését és történetét fogja feltüntetni a párisi kiállítás magyarországi történelmi csarnokában, immár elkészült. Örövendő mondhatjuk, hogy a vázlat, melyet már régebben bemutattunk, nagyszabású festményévé nőtte ki magát. A munka előhaladása közben ugyanis a tarka uniformisok nagy gyűjteménye került a művészek rendelkezésére, melyek felhasználása még szingazdagabbá tette a már vázlatban is mozgalmasságnak ígérkező művészi alkotást.

A kép tárgyát és történetét egyik multikori számunkban már ismertettük, ezáltal magával a festménnyel kívánunk foglalkozni.

A kép két jeles festője, Vágó Pál és Pataky László éppen kilencz héttel ezelőtt fogtak hozzá a nagy méretben való kivitelhez. Alkalmos műterem hiányában az épülő új országház jobb-szárnyában lévő nagyobb termet kapták meg ideiglenes műteremnek a 18 és fél méter hosszú s három és fél méternyi magas kép elkészítésére.

A kép jobb sarkában alul tábori őrtűznél ül hét huszár, mindnyájan a század eleji festői ruházatban, a tűztől megvilágított arcok között kiválik Simonyi őbester keményen kifestett bajszával. Mintha a régi huszársínyekről beszélne s regélne elmúlt idők vízei tetteit. Mögöttük abrakoló lovak hosszú sora húzódik végig a reggeli szürkületben, míg jobbra látunk egy lóháton ülő őrszemet, a mint ügyel a messzeségbe. Az őrtűz füstcsóvját a magasba viszi a nyári szellő. Ez a Pataky László művészi ecsetjének a műve. Ugyancsak ő töle van a kép alsó bal-sarkában domboldalon fölvert ménes, szilaj paripák szingazdag csoportja, melyet egy két gatyás csikós kerget maga előtt. A magyar jellemvonás és természet kitünő ismerete feltűnően látszik a kép e részletén is.

A magasban szétterjedt ködfelhőben megjelenő rohanó huszárság viszont Vágó Pál zseniális ecsetjéből komponált tehetségű dícséri. A kép balsarkán legelül a honfoglaló magyarok rohanó lovas csapatjait látjuk; sisak van

fejükön, a melyből idővel lassanként kifejlődik a magyar huszár-csákó, lobogó ingújjakból pedig a lengő mente formálódik ki idővel. Ez volt a Vágó eszméje, mert ezzel tudja csak igazán kimutatni azt, hogy nemcsak a «huszár» szót vette át minden nemzet a mi nyelvünkől, de ruházatát is a mi eredeti köntösünkől formálta s alakította át magának. A még nehéz öltözött drótinges huszárok után rohanó Mátyás korabeli huszároknál már meglehetősen kifejlődött a csákó, de még inkább a kurucz és labancz huszároknál, melyek a kép közepét foglalják el. Utánuk a párduczborós, majd czopfos Mária-Terézia huszárok vágtatnak, kiknél már magas süveggé válik a csákó.

A vágtatva elvonuló csapatot tarka huszárok tömege nézi, a melyek között éppen a közepén áll a Nagy Napoleon, francia huszárjaitól környezve, a mint kalapjával üdvözlöli a huszárokat. A francia huszárok mellett sorakozó oszlop-sorokban szakaszonként vannak képviselve a világ összes huszárjai.

A szép festményen a tarka színekben pompázó uniformisokat olyan művészi kézzel olvasztotta össze Vágó Pál, hogy semminemű zavar nem bántja a kép összhatását. P. G.

A KAPONYAI ÜTKÖZET EMLÉKSZOBRA.

Az 1849-ik év márczius 5-ikén fonyes győzelmet arattak a magyarok Gaál alezredek vezénylete alatt a Szabadka közelében elterülő «Kaponya» nevű térségen.

Előtte való napon mintegy 4000 szerb itüit itt tábor 13 ágyúval, hogy Szabadkát megrohanja, elpusztítsa. Gaál alezredek 3000 főt, különféle magyar csapatokból és szabadkai nemzetőrökből összcállított sereggel vonult ki az ellenség elé, a melylyel Kaponyánál megütöközött.

Es a hiányosan felszerelt sereg teljes győzelmet aratott, a szerbek megfolttak s két más ágyújokon kívül még a szerbek büszkesége, a 18 fontos «Csicsó» nevű ágyú is a magyarok kezébe került. Szabadka és vidéke pedig a fenyegető veszedelemtől megszabadult. Az ezen csatában elesett honvédek emlékére díszes emlékoszlopot emelt Szabadka város közönsége, melyet kegyeletes ünnepélyvel december hó 3-ikán lepleztek le. Az emlékoszlop létesítésén különösen Mamusich Mátyás prépost-lebános buzgólkodott. A szabadkai nemzeti kaszinó előtti téren elhelyezett emlékoszlop mintegy 15 méter magas, hatalmas talapzaton álló gúla. Tetején cserkoszorúzott ágyú turulmadár áll kiterjesztett szárnyakkal, csőrében kardot tartva. — Az emlékoszlopon a következő feliratok vannak:

(Az északi oldalon.) Kaponyán, 1849. márczius 5-én. A szabadságot vívott győzelmes ütközet hősi vitézeinek, Szabadka megmentőinek. A győzelmes felszázados emlékére, Szabadka szab. kir. város Törvényhatósága és közönsége. 1899.

(A déli oldalon.) A győzelmes ütközetben részt vettek: Gaál László alezredek vezénylete alatt: Az 5. honvédszázalój, a Ferencz Károly-erred két százada. A budai gránátos szakasz, bácskai «Fekete sápkások» Pál Antal vezérletével, zombori nemzetőrök Putnik Béla alatt, Szabadkai nemzetőrök, vidéki segélycsapatok Czintula Antal alatt, Tüzérség Paganini József alatt. A 3. honvédszázad egy százada, nemzetőri lovaság.

(A nyugati oldalon.) Mint ők, a hősök, a honért élni, halni tanultak!

(A keleti oldalon.) Tették sngára átragyog időn, enyészeten.

A leleplezési ünnepélyen, a nagy számmal összesereglett közönség sorában megjelentek a vármegye még életben levő régi honvédei is, Leszkóczy István őrnagy vezetése alatt, ugyanazzal a zászlóval, mely a kaponyai csatában is ott lobogott. Az ünnepélyt Schmausz Endre főispán nyitotta meg rövid hazafias beszéddel a «Pest» szálló dísztermében. Innen a Teréz-templomba vonult az ünneplő sereg, a hol Mamusich Mátyás prépost hálaadó istentiszteletet tartott. Majd az emlékoszlophoz mentek, melyet a prépost megáldott. A szabadkai daleyessület elénekelt a «Szózatot», azután Békeffy Gyula ünnepi beszédet mondott, Csillag Károly doktor alkalmi ódáját szavalta el. Frankl István főgimnáziumi igazgató tartott még beszédet, mire a dalkór a Himnuszt énekelte el. S ezzel bevégeződött a kegyeletes ünnepély.

SHAKESPEARE OTHELLÓJA.

A Novelli Othellója alkalmából.

(Befejező czikk.)

Novelli Othellóban egy dalia, tetszetős alakot ad olyan fiatalos mozdulatokkal és érzéki szemvillogással, a mely minden kétségen fölül arra enged következtetni, hogy az ő mórjának a keblét nemcsak a harcztéren bevált hadi jogos önérzete, hanem az ő külseje hódító voltának tudata is emeli. Ez hiba a Shakespeare Othellója ellen, mert ezen a nyomon nem léphet föl a velencei tanács előtt e szavakkal, hogy «nem külsőmmel nyertem meg őt»; nem mondhatja el, hogy: «bennem az ifjúság heve kihalt» s későbbi tépelődései közt nem hangozthatja az ő «hajlott kor»-át.

Novelli Othellója nem győz meg a kábító szerek vádjá ellen tartott beszédével. Hiányzik abban a föllépés és az előadás egyszerűségének lekötő ereje. Ő színészi taglejtések és folytonos izgás-mozgás között elszavalja a Tanács előtt azt a beszédet; már ekkor azzal a hatással, hogy lobbanékony vérmérséke vezetéssé válhatik arra, a kit élettársául rendelt melléje a sors. A Shakespeare Othellójának a lelke ekkor még felségesen nyugodt s általán véve a lobbanékonyvágnak az ő vérmérsékével semmi köze sincs. A Tanács előtt minden ízében férfi áll, a kiről csak egy a bizonyos: az, hogy élete bármely döntő percében tiszteletet parancsoló rokonszenves férfiasággal fogja megállni helyét, s ha sújtani kell: félelmetes is lesz. A Novelli Othellójában nincs meg ez a rokonszenves vonás.

A Shakespeare Othellója nem ismer külsőségeket; ő benne a hiúságnak nyoma sincs; sőt egyenesen megveti a czafrangot és a csillogást. Mikor megtudja, hogy Desdemona atyja bíróság elé készül állíttatni őt, így eszmélkedik: «Megvéd engem a lelkiismeretem és megvéd az, hogy a köztársaságé volt az életem. Kiküldhüdnék ugyan még azt is, — a mit eddig nem tudnak az emberek, — hogy a mörök királyi törzséből származom; de nem teszem; ehhez csak akkor fordulok, mikor majd becsület lesz a hivalgás.»

Magyarul mondvá: rátartiság az, a hogy a Novelli Othellója a Tanács előtt viselkedik. Az ő előadásának hangja nem ezt adja vissza, hogy «Beszéltem hőstetteimről, és megnyertem a leányt», hanem azt, hogy «beszéltem hőstetteimről, hogy megnyerjem a leányt». A Shakespeare Othellója nem a hódító szándékával járt az öreg Brabantio házába. Szerette őt az öreg úr, gyakran meghitta magához, beszéltetett vele és szívesen hallgatta barzai tetteit s egyszer csak arra ébred Othello, hogy a ház fiatal leánya is csügg a beszédjén s hogy szíve egész melegséggel mondatja el vele újra meg újra az ő harczterí megpróbáltatásait.

A tény az, hogy lényegében a leány vallotta

— Hajrá! — kiáltá az ősz székely, égő kanóczával a folyam felé mutatva.

meg első sorban a szerelmét s erről kell Othellónak — a kábító szerek vádjá ellen való védekezésül — nyilvánosan beszámolnia. Férfira kényes feladat; mert nehezen kerülheti el a hivalgás színezetét s nehezen azt, hogy ne érintse gyöngéd érzésében a nőt. Ebben az esetben, ez a nyilvános vallomástétel mindkettőjükre néve emelő. A férfi így beszél: «*En nem mertem volna gondolni se rá. Hajlott korú és fekete vagyok s nincs meg bennem a sámaszavú embernek behízelyő modora.*» A leány visszhangja meg ez: «*Az én szememben mindez nem lünt föl fogyatléknak; az én szívemet az ő életének folytonos halálveszedelme ragadta meg, én az ő lelke színében láttam az arcát.*»

Teljesen életből vett s ma is beváló vonás, hogy az érzéssel tele érintetlen lélek, fogékony a meglett férfi lelki kiválóságaira s hogy első megnyilatkozásában nem ismer conventionalis formáságokat. Így szólalt meg sorrendre tekintet nélkül a Desdemona szíve is; Othellót meg — a mint önmaga mondja — az a lélekjóságra valló részvételteljes érzés kötötte le, a melylyel balsorsa történetének előadását kísérte a leány. Ezt adja ő elő a szerénység védekezésének egyszerű hangján a Tanács előtt. A Novelli Othellójának más volt a tenorja. Hallották a mit mondtam! Nyilvánvaló, hogy meg kellett nyernem őt. Ez hangzott ki belőle.

Ezen a nyomon haladt ő a katasztrófára vivő kétségű közt is. Nem a fájdalom jutott érvényre azokban, hanem a bősúvágy. Nem a szerető szívnek az a tépelődése, hogy elveszti azt, a mi

rá nézve az életet jelentette, hanem a visszatörles vágyának ingere. Nem az a jelleg domborodott ki, hogy a férfi-becsület vergődése keresi a kivezető utat, hanem volt abban valami az önszeretést sértett hiúságból is. Az érzékiség mohó vágya és a lobbanékonyvágnak, — a melyeket jellegzetes vonásoként érvényesít, — nyilvánvalóvá teszük, hogy ő, szenvedélye vak rohamában ölhelt is, azt azonban kizárják, hogy saját lelkének megsemmisülése is vele járjon; mert hát nem a lélek nemes húrjaiban leli főforrását tetteinek a rugója.

A Novelli Othellójával szemben abból az alkalomból, hogy Cyprusból, a velencei Tanács küldöttjei előtt kezelt emel a feleségére, indokolatlan az egyik szemtanu meglepetése, indokolatlan az a megütődés, a melynek így ad szavakat: «*Ez hát a mór, a kiről egész tanácsunk olyan sokat tart? Ez hát a nemes kedély, a mit meg nem ingat szenvedély?! Hon senki sem hiendi, bár reá esküt tegyék.*» Az érzéki emberrel természetesen vele születik a durvaság. Az vagy lágyultán dédelgető, vagy pedig kíméletlenül érdes. A kedélynek, a szívnek embeletermészettől fogva gyöngéd; és csak erkölcsi bizonyosságok között tagadhatja meg ezt a lelki finomságát.

Ilyen a Shakespeare Othellója; így ismerik őt otthon és erre épít maga a darab első gazembere: Jago is, a mikor nyaka köré fonja lassú szövéssel a kötelet. «*Nyílt, egyenes lélek, a ki becsületesnek hiszi a látszatot is; nemes természet, a ki állandósággal csüggy a szerelmén*» — mondja felőle Jago; a melyet az élet-től megválása percében ő maga is megerősít mikor így szól: «*Nem bölcsen szerettem, hanem tulságos erővel; féltékenységre nem volt hajlalom, de a mint abba beledolgoztak, végtelekbe kerültem.*»

Novellit nem kellett a féltékenységre bele-dolgozni. Neki — érzékiségre és heveskedésre fektetett Othellója alapján — természetben gyökerező szükségességgel gyanuskodónak kellett lennie. Nem akarom ezzel az ő művészi egyénisége súlyát kisebbíteni. Azonban ő ezzel szemben nem fölösleges rámutatni arra, hogy nem a Shakespeare Othellóját adta; nehogy azon lelkes fogadtatás révén, a melyben egész vendégszereplése nálunk méltán részesült s nehogy az idegen művészetért való divatos rajongásunk mámorában az a hit verjen gyökereit, hogy az ő felfogása a helyes.

Olyan értelmes — és művészte tolmácsolására annyi belsőleg értékes és külsőleg is tetszetős eszközzel rendelkező — művészek mint Novelli, minden esetre megvan az a joga, hogy a mesteremberek alkotásait az ő művészte erejével megjavítsa s hogy csillogó játékaival akár a képtelen jellemet is az elfogadhatóság színében tüntesse elő; de már a mi Shakespeare-t illeti: Shakespeare megkövetelheti azt, hogy a szelleme szerint tolmácsolják az alkotásait;

A vörös sápkások rohama a vértések ellen.

CSATAKÉPEK A MAGYAR SZABADSÁGHARCZBÓL. — Kimsach László rajnai; Morelli metszetei. Jókai Mór «Csataképek» című munkájának a Franklin-Társulat kiadásában megjelent díszkiadásából.

megkövetelheti, hogy idegen irányzat cézéül ne használják a nevét.

Othelloja jellemének alapjához nem fér kétség. Évek során újra meg újra átolvastam ezt a genialis alkotást s mennél jobban megismerkedtem vele, annál inkább meggyökeresült bennem az a meggyőződés, hogy Othello nem a feltékenység személyesítője. Ő a halállal nyugodtan szembe néző, harcdeztett és higgadt ítélletű katona, a kit hadak élére állítanak s a kit éjjel is kerestet a Tanács. A becsület, és az ambíció viszik őt. Kötelességérzetet követelő

philosophusnak „asztali csevegései”-t tartalmazta. Mélyre ható rövid jellemzések egész sora, Othelloira vonatkozólag a következő reflexióval:

„Othello nem néger, hanem egy előkelő, lovagias mór főnök. Shakespeare ezt a jellemet az akkor divatban volt spanyol költőkből tanulta ismerni. Othello szenvedélyében nem a feltékenység a főrugó. Az ő kitérőse gyötrődés a fölött, hogy értéktelennek bizonyul az, a kit szeplőtlennek hitt, a kivel tele volt a szíve s a kit még mindig szeretett. Küzdelem volt önma-

Colleridge Othelloira is klasszikus tanu. Nyugodtan veszem irányadónak, a mit mond.

Szűry Dénes.

EGYVELEG.

* A legolcsóbb postaszállítás Japánban van. Egy levelet az ország bármely részébe el lehet küldeni két senért azaz körülbelül két fillérért, pedig itt még kevés a vasút, sőt a hegyes vidékek némely részében csak gyalog ember szállíthatja a postát.

Az özvegy és két leánya.

A három özvegy.

Búcsút vett a huszár.

A „KÉT MENYASSZONY” CÍMŰ ELBESZÉLÉSHEZ. — Kinnach László rajsa; Morelli metszete.

Jókai Mór «Csataképek» című munkájának a Franklin-Társulat kiadásában megjelent díszkiadásából.

és fegyelmet tartó hadvezér, a ki a jellemgyöngeséget, legkedvesebb emberével szemben is szigorral bünteti, bármennyire fájjon is érte a szíve. Az ő végzetes gyötrődése is a szívében, a lelkében gyökerez. Nem rémlátások, hanem bizonyítékok alapján dönt, s mielőtt végezne, már lelkileg összetörten fekszik előttünk; s innét van, hogy folyton részvételtjes együttérzésben tartja a nézőt.

Ezen nemes tulajdonságok összesítésével mutatta be nálunk mintegy húsz év előtt Tommaso Salvini Othellót; s az igazság olyan megragadó erejével hatott rám, hogy ma is ő áll előttem a Shakespeare szellemének hűséges tolmácsolójaként. Később egy angol könyv került a kezembe, a mely Coleridge-nak, a költőnek és

gával, hogy ne szeresse őt. Vágygyal vegyes fájdalom hangján tör ki belőle az erkölcsi megütődés, mikor fölkiált: *És mégis kár érte, oh kár érte Jago.* Aztán meg a becsülete volt érintve. Jago munkája csak a becsületére célzással sikerülhetett. Othelloban nincs vadság. Kedélyének alaphangja nyugodt. Meggondolással határoz élete fölött s búcsúszavaiban meleg vonzódással emlékezik Velenceze felől annak daczára, hogy félre tette őt.

Coleridge nagy Shakespeare-búvár volt. Szenvédélyesen kutatta a brit költő mélyeséges gondolkodása szellemét; abba bele is látott s úgy szólván ő volt az első, a ki a század elején tartott fölvivásai által a honfitársainak az abban rejlő kincsek halmazát.

* A legmagasabb hegy, melynek csúcsára eddig feljutottak, a délamerikai 7315 méter magas Aconcagua. Ezen kívül még az új-guineai Herkules-hegy s a Himalájában fekvő Kubon és Pioneer-Piek hegyek azok, melyekre, bár mindegyik magasabb 7000 méternél, még feljutottak.

* A görög király örömet foglalkozik üres óráiban földműveléssel. Szántani, aratni, kévét kötni úgyesen tud, sőt még tehenet fejni is.

* A hajlítottat már régóta gyakorolják egyes bűvészek Kínában és állítólag sikerrel, különösen a szemöldök helyén. Újabban egy Hodera Menham nevű török orvos eszelt ki valami folyadékot, melynek segítségével a kopasz koponyákat alkalmassá teszi, hogy új haját ültessen beléjük. Tudományosan még nem vizsgálták meg ezeket a csodálatos találmányokat.

LAUKA GUSZTÁV.*

(Hatvan éves írói jubileuma alkalmából.)

Lauka Gusztáv neve először 1838-ban tűnt föl a «Figyelmező» hasábjain, s ő maga, menekülve az árvízről elöntött Pestről, ugyanabban az esztendőben tért vissza Erdődre atyjához, ki gróf Károlyi Lajos uradalmi főmérnöke volt, s azt kívánta, hogy fia is az övéhez hasonló praktikus pályát válasszon. Szerette volna, ha gazdatisztává lesz, s ott marad mellette a grófi birtokon.

A fiatal Lauka el is foglalt egy szerény írnoki állást, de csakhamar kitűnt, hogy több gondja volt a lábas versekre, mint a lábas jószágokra. Miként egyik könyvében leírja, Pesten sokkal jobban teli szította magát a szeszély miazmáival, hogyszem Erdődön, hol a számvevőségnek nyert alkalmazást, a láz belőle újból ki ne tört volna. «Verseket irtam — meséli emlékirataiban — minden formában és minden irányban. Megénekeltem a várat, egyházat; Petriáról, az öngyilkos asztalosról, a kit a malom morzsolt össze, románczot; szerelmi verseket irtam a bíró leányához, az uradalmi ügyvéd szolgálójához, később neki bátorodva, a vadasi ispánnéhoz és egy ismeretlenhez, a kit azonban nagyon jól ismertem.»

Rideg gondolkodású atya hiába irta a kísérletek fölé, hogy *szamárságok*; a fiatal gazdasági írnokon segíteni többé nem lehetett. Hiába prédikálták előtte, hogy az íróskodás nem életpálya: szíve csak visszavágyott Pestre, mely az időtájon kezdett irodalmi központtá s a költői hajlamú fiatalok Mekkájává válni. És két év múlva csakugyan vissza is tért a magyar fővárosba, hogy a lapszerkesztő Kovacsóczy oldalán dolgozzék, mint hét pengő forint havi díj mellett alkalmazott munkatárs. Nagy tevékenységet fejtett ki, s nemcsak a szép-irodalmi lapokat látta el újabb és újabb dolgozatokkal, hanem a Tudományos Akadémiához is beállt díjnoknak, hogy a szépirodalom és tudományosság elismert tekintélyeinek közlésében élhessen.

Mindennek immár hatvan esztendője, de az a nemes tűz, mely Laukát arra ösztönözte, hogy a toll forgatásában keresse örömét, még most is ott ég a veterán író szívében. Nagy és emlékezetes események ékeltek be magukat azóta a nemzet történetébe; sok viszontagságon, megpróbáltatáson és átalakulásokon mentünk keresztül, de Lauka Gusztáv nem vonult vissza soha a nyilvánosság színteréről, sőt a legtöbbször ott volt a szereplők sorában, küzdve és munkálkodva lankadatlanul.

* Épen húsz éve, hogy Budapesten az Irók és Művészek Társasága jubileumot rendezett Lauka Gusztáv tiszteletére, ki akkor, 1879-ben, már 40-ik évét töltötte be az írói pályán való működésének.

Azon alkalommal a «Vasárnapi Ujság» is hozzájárult a veterán író ünnepléséhez azzal, hogy arcképét közölve bővebben méltatta úgy írói egyéniségét, mint termékeny munkásságát. Ma, az első jubileumra visszatérve, szinte különösnak látszik, hogy már akkor «veterán író»-nak ezimezegettük Laukát, ki azóta újabb húsz évet rakott a háta mögé s ezen idő alatt is folyvást úgy forgatta a tollat, hogy most Torontál-megye rendez számára újabb jubileumot Nagy-Becs-kereken, az időszertinti lakóhelyén. Az immár 60 éves írói jubileum ünneplése f. hó 12-ikén lesz Torontál-megye székházának dísztermében. E valóban ritka alkalomból közöljük a fentebbi cikik mellett a ma már 81-ik életévében levő írónak legújabb arcképét.

Szerk.

Egész kis könyvtárt alkotna, ha mindazt kötetekbe gyűjtönnék, a mit Lauka Gusztáv e hatvan esztendő lefolyása alatt összeirt. Költemények, elbeszélések, humoros rajzok, csevegések, adomások följegyzések, emlékiratszerű közlemények bőven folytak a tollából, jóllehet életének egy részét hivataloskodásban töltötte, sigen sokszor olyan dolgokkal is kellett foglalkoznia, melyek az írói vénát kiszáríthatják. Laukánál még a legroszabb foglalkozás is vizet hajtott az íróskodás malmára. A társadalom különböző osztályaival és egyéniségeivel való sűrű érintkezés az elbeszélőnek vált hasznára, mert gazdagította és változatosabbá tette azt a galleriát, a melyből novelláihoz, rajzaihoz és humoreszkjeihez a szereplő személyeket válogatta. Alakjai, kiket egy-két vonással, gyakran a pusztá névvel találóan jellemez, megannyi jó ismerősök, kikkel gyakran találkozunk az utcán, a család körében, a műhelyekben, a hivatalos szobák dolgozó-asztalai mellett, vagy a kisvárosi és falusi mulatságok terített asztalainál. Még ha olykor-olykor bizarr,

ságához és törülmetszett alakokkal rakja meg elbeszéléseit, úgy szerepeltetve azokat a képzelet alkotásaiban is, a mint az életben éltek, mozogtak. A *vidék* egészségtől duzzadó alakjai meglepetés voltak a magyar elbeszélő irodalmában, de megállták a helyüket derekasan s megállják még manapság is, jóllehet az újabb irodalmi áramlatok a magyar közönség izlésében is erős nyomokat hagytak.

Elfoglultság volna azt állítanom, hogy Lauka elbeszélő művei formatökély tekintetében kiállják a versenyt irodalmunk példányszerű alkotásaival; vagy hogy alakjai, apróságokra is kiterjedő lelektani jellemzés dolgában kifogástalanok, de van egy érdeme, mely bármely írónál is számot tehetne, s ez az ő rendkívüli leleményessége és ötletbeli gazdagsága. Szellemének örökös szíporakázása érdekes, vonzó olvasmányt tesz mindazt, a mi tolla alól még sebtében is kikerül. Elbeszéléseinek hangjára és modorára nézve, azt hiszem, eltaláltam az igazságot, ha a külföldi írói közül a francia Paul de Kockkal hasonlítom össze. Lauka Gusztáv hasonló ötletes, vidám és pajzán író, mint a párisi külvárosok lakosságainak eleven tollú rajzolója. Lauka Gusztáv jókedvtől szíporakázó irataival félszázadnál hosszabb időn szórakoztatta a magyar közönséget. Ezért most, midőn hatvan éves írói jubileumát ünnepli, méltó, hogy ismét szeretettel és elismeréssel emlékezzünk meg róla.

Szana Tamás.

A NEMZETI SZALON TÉLI KIÁLLÍTÁSA.

A Nemzeti Szalon téli kiállítását a hó 6-án nyitotta meg *Wlassics Gyula* közoktatásügyi miniszter. A jelen kiállításról mindjárt megjegyezhetjük, hogy a kiállított műtárgyak nemcsak számban, de minőségben is emelkedtek. E műpártoló egyesület, melyet a szótállástól *Hock János* mentett meg, immár annyira erős talajon áll, hogy beválthatja ígért programját, a mely a nemzeti művészet pártolásának előmozdítását tűzte ki céljául.

Az idei téli kiállítása értékben nagyot nyert azzal, hogy egy külön teremben hajlékot adott a *nagybányai* Hollósy-iskolának. Mintegy százötvenhárom műtárgy alkotja a kiállítás főzömét, melyet a Hollósy-iskola még százötvenhárom képpel egészített ki egy nagyobb irányú kiállítás színvonalára.

A Nemzeti Szalon rendes kiállítói közül *Mannheimer* Gusztávvál kezdjük meg a bemutatást, a kinek úgy tájképei, mint «Fiatal anyát» ábrázoló arcképe a tárlat legértékesebb dolgai közé tartoznak. *László Fülöp* arcképei már annyira elismerést arattak, hogy fölösleges külön dicsérni a fiatal művészt, a ki különösen a női arcképeket oly bravúrral festi. Mostani képei között a szász-meiningeni hercegnő arcképét tarthatjuk legsikerültebbnek. Az egyszerű képtárgyakat választó *Zemp-lényi* Tivadar nagyon sikerült munkát állított ki «A falu hőse» cím alatt; egy tót legényt tüntet föl, a mint a világot fitmálja. *Mednyánszky* László báró párás, ködös hangulata borult «Hegyfoka» méltán sorakozik a tavalyi műsarnoki kiállításán feltűnt «Alkony» című képéhez. *Katona* Nándor, kinek első mestere *Mednyánszky* volt, mélyesége «hollandi tájkép»-eivel megtalálta a tehetségéhez illő képtárgyakat. Szép haladást mutat idei munkáival *Szilksay* Ferenc, a ki nagy szorgalomról tanuskodó egész sorozatot állított ki, egy egész falat megtöltve képeivel. Legjobban feltűnik erősbődő tehetsége a «Pipacs» című tanulmányfőjén, tájképei közül pedig valósággal kiválik a «Halászkő éjjele» című nagyobb képe és «A bretagnei szelmalom».

A tárlat többi kiállítói közül elismerésre méltó módon kell említeni *Kardos* Gyulát, *Mendlik*

LAUKA GUSZTÁV.

s a rendesenl rikitőbb színekkel festett alakokat vezet is elénk, olyat soha sem mutat, kibén az élet melegét ne éreznénk. És jellemzésének realizitikus vonása már akkor feltűnt, midőn a legtöbb író földöntúli érényekkel vagy bűnökkel ábrázolt alakok és elképzelhetetlen helyzetek kieszelésében találta gyönyörűségét. Mig társai, kevés kivétellel, a francia és német romantika ködképei után futkostak, ő «sentimentalis» románczokat és balladákat írt, melyek a holdvilágészürösölő poéták verseit tették neveltségekké.

Ki ne ismerné Hadnagy Rikárdját, vagy az új német modorban készített románczok hangos kacajra ingerlő paródiáját: «Butter Flórián»-t. Nem kis merészség kellett ahhoz, hogy valaki a negyvenes évek elején, a szentimentalizmus uralkodásának delelőpontján ezt a verset megírja. Hogy kigúnyolja az üres érzélgősséget akkor, midőn a poéták udvarházak helyett lovagvárakat népesítettek be légies alakjaikkal, s az őszinteséget és természetességet egyenértékű és jelentőségű volt a póriassággal. Laukának ebben a korban volt bátorsága ahhoz is, hogy leszálljon a kisvárosok és faluk egyszerű lakos-

László Fülöp: Szász-meiningeni herceggazszony.

A NEMZETI SZALON TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Oszkárt, Kézdi Kovács Lászlót, Horthy Bélát, Markó Ernőt, Kiss Györgyöt és főleg Edvi Illés Aladárt.

A megnyitásra, decz. 6-ikán nagyszámú érdeklődő közönség gyűlt össze. *Wallacs* minisztert éljenzéssel fogadták, *Hock* János, a Szalon alelnöke pedig beszéddel üdvözölte. Hivatkozott, hogy a tavaly óta a Szalon munkássága emelkedett, s hogy a kivívott eredményeket a miniszter és a magyar közönség pártfogásával érte el.

Wallacs miniszter köszönetet mondott, a mért a Szalon oly hő támogatásban részesíti az ő művészi törekvéseit. A miniszter azt mondta, lelke egész melegevel indította meg cselekvését, mely bevige az iskolába a művészi érzést, és fölírta és megnyerte a magyar társadalmat a művészet ügyének. A Szalon a közönség megnyerésére fejt ki üdvös tevékenységet. Hálásan említette Szeged, Arad, Miskolc derék közönségét, melyek a lelkes szóra lelkes visszhangot adtak. Legyünk rajta mindnyájan, kik odaadással csügünk a magyar művészet felvirágzásán, hogy a szépen megindult mozgalom tüze el ne hamvadjon. Erre a legjobb mód, ha minél kiválóbb jellegű művészi termékekkel gazdagított kiállításokat rendezünk, mert minden szóval hatalmasabb hódító a művészi lélek ihletett alkotása.

Mai számban néhány képet mutatványul is közlünk e díszműfajtermései közül; harmat a «Két menyasszony» című elbeszélése, a két eme legkötőbb darabjából, egyet pedig az «Ércleány»-ból, melyben a szépek hős harca oly megkapólag van megörökítve.

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Csataképek a magyar szabadságharcból. Irta Jókai Mór. Kimmach László rajzai után készült fametszetekkel. Hatodik illusztrált díszkiadás. Budapest, 1899. Franklin-Társulat magyar irodalmi intézet és könyvnyomda. — Szabadságharcunk félévszázados évfordulóját számos oly munka kiadásával ünnepelte a magyar irodalom, a melyekből az új nemzedék megismerhesse nemzetünk történetének ama dicsőségben és gyászban egyiránt gazdag napjait, a kik pedig azoknak részesei voltak, visszaidézhessek emlékeztükbe ama nagy idők megrázó eseményeit. A Franklin-Társulat szintén hozzá kívánt járulni e jubileárius irodalom gyarapításához s e végre Jókai Mórnak, a Franklin-Társulat elődjénél Heckenast-nál «Sajó» álnév alatt kiadott «Csataképek az 1848—49. szabadságharcból» című munkáját választotta ki, mely az elnyomatás korszakában oly rendkívül hatást tett a magyar közönségre s a mely ma is a legnépszerűbb, legszívesebben olvasott könyvek közé tartozik. A Franklin-Társulat most ezt a művet hatodik kiadásban, egyszersmind díszmű alakjában rendezte sajtó alá, és mivel olyan díszművel kívánt fellépni, a mely nemcsak kiállításával, hanem művészi illusztrációi által is kiváló legyen, hatvannyolcz képpel ékesítette

a könyvet, melyeket Kimmach László jeles festőművésznünk rajzolt, a ki egész tehetségét igyekezett e munkájában érvényre juttatni. És meg is mutatta, hogy valóban hivatott csatakép-illusztrátor, a ki teljesen felfogta, átérzte a költő gondolatait, hangulatát. Rajzaiban élelenség drámai erővel párosul, vagy váltakozik. A művész híven és szerencsésen követi mindenütt a költőt; némelyik képe egész kerek történelmi alkotás, megkapó s teljesen hű korrajzi részletekkel. Mint maguk a csataképek, úgy e rajzok is egyöntetűek s egységes hatásúak. S e sikerült rajzok egytől-egyik fametszetben vannak visszaadva, a melyek *Morelli* tanár művészi vésőjét dicsérik. *Morelli* Gusztáv ezúttal különösen kitüntette magát az illusztrátor gondos rajzainak a legapróbb részletekig való hű és művészi visszaadásában, megmutatva, hogy nemcsak a tájképek fába metszésében kiváló mester, hanem a figurális compositiókat is annyierővel tudja reprodukálni, mint az e téren nagy hírnek örvendő francia és angol díszművek metszőművészei. Úgy a kiadás szövegképei, mint a külön lapokon bemutatott önálló compositiók teljesen visszaadják a rajzoló gondolatát, az előadásban való finomságait. Különösen szépek és sikerültek ezekben a fametszetekben a fél tónusok, melyek a legtöbb metsző vésője alatt elvesznek. *Morelli* megmutatta, hogy nemcsak erőt, hanem gyöngédséget és lágyágot is tud bevinni metszeteibe, a hol azt a tárgy természete megkívánja. Kimmach László festőművész és *Morelli* Gusztáv iparművészeti iskolai tanár több évi egyesített munkájának az eredménye e szép képsorozat, mely a magában véve is pompás kiállítású könyv becsét oly nagy mértékben emeli. Alig találunk irodalmunkban egyhamar oly munkát, mely ily egyöntetűen volna illusztrálva s a melynek képei kivétel nélkül fametszetek volna. S már csak azért is, ma, midőn a cinkográfia díszműveinkben is majdnem egészen kiszorította a fametszeteket, — annál becsesebb lesz a Franklin-Társulat eme nagy áldozatokkal létesített kiadványa, mely a külföld hasonló nemű termékei közt is méltán megállhatna helyét. A mű könyvnyomozásati kiállításra is minden tekintetben díszre válik a magyar nyomdászatnak; a legnagyobb 8-rét alakban, finom és vastag velin papíron, a műhöz készített betűkkel van nyomtatva. Jókai Csataképeinek e jubileárius díszkiadásához az illusztráló művész terve szerint színes nyomású képpel ellátott bekötési táblák is készültek, a melyek a hazai könyvkötőipar előhaladottságáról tesznek tanúságot. Az így bekötött s aranyfémekkel is ékesített díszmű ára 9 ft.

Dr. Schlauch Lőrincz bíborno-képek beszédei és dolgozatai. Nagy-Várud tudós és ékes szavú bíborno-képek különböző alkalmakkor, gyülekezetekben, testületekben, a főrendiházban, templomban és ünnepélyeken mondott beszédei, főpásztori levelei új kiadásban jelentek meg. Csak nem régiben hagyta el a sajtót az első kiadás, s most a Franklin-Társulat nyomdájából második kiadásban került ki a négy nagy kötet, díszes kiállításban. Az első két kötet foglalja magában az egyházi beszédeket, a másik két kötet az egyházi politikai beszédeket és dolgozatokat. A vallást, az erkölcsi életet, a társadalmat, a történelmet és politikát ölelik föl ezek. A négy kötet ára 8 ft.

A Budapesti Szelele deczemberi füzetének gazdag tartalmát *Wollanka* József cikke nyitja meg Van Dyck műveinek antwerpeni kiállításáról. *Vikár* Bélától a finnek nagy eposának, a «Kalevala»-nak magyar fordításából a «Csoda szarvasról» szóló rész befejezését kapjuk. *Fekete* Gyula «Az igazság és a bűntettek» című társadalmi és jogi tanulmányt írt. *Marczali* Henriknek az Akadémiában fölolvastott érdekes kritikai tanulmányát «Zách Felicián pöréről», mely a Zách Klára tragédiájában anyyi író és költőt foglalkoztatott, egész terjedelmében közli a füzet. *Kármán* Elemér «A munka megadóztatását» fejtegeti. Ezután következik *Berezovics* Albertnek az eperjesi Széchenyi-kör Petőfi-ünnepén tartott, szépen írt felolvasása: «Petőfi emlékezete». A szépirodalmat *Aho* János finn író «Forgácsok» című elbeszélése (fordította *Popini* Albert), *Szász* Károlynak «Fiatallányok» című költeménye és *Manuel* Jenőnek «Verekezés» című költeménye (franciából fordította *Bogdányi* Lajos) képviseli. A Könyvismertető Értesítő rovat számos hazai és külföldi új könyv ismertetését és bírálatát tartalmazza. A kötet közli végül a «Budapesti Szelele» 1894—1899-iki (77—100-ik kötet) évfolyamának tartalommutatóját is, mely a folyóirat közleményeinek kikeresését könnyíti meg. A «Budapesti Szelele» előfizetési ára egész évre 12 forint, félévre 6 forint.

Népszerű csillagászat, az égbolt egyetemes leírása. Harmadik javított és bővített kiadás. Ezt a magyar közönség által is rendkívül érdeklődéssel fogadott könyvet a nagy hírű francia csillagász *Hammarión* írta s dr. *Hoitsy* Pál ültette át a leg-

Mannheimer Gusztáv: Fiatal anyja.

A NEMZETI SZALON TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

fűzve 10 korona, kötve 12 korona. A szép kiállítású kiadvány a magyar remekíróknak abba a sorozatába tartozik, melyben a Franklin-Társulat irodalmunk nagyjainak műveit teljes és kritikai kiadásokban teszi közzé. A költsézetet kedvelő magyar közönségnél bizonyára meleg fogadtatásban fog részesülni Czuczor költői műveinek e teljes gyűjteménye, melyből anyai nemes gyönyörűséget s oly fenkolt hazafiságot meríthet az olvasó.

Az Olcsó Könyvtár új kötetei. Legrégibb gyűjteményes vállalat a Franklin-Társulat kiadásában és *Gyulai* Pál szerkesztésében megjelenő *Olcsó Könyvtár*. Ujlag érdekes tartalmú füzetei hozzák érintkezésbe a magyar olvasót a hazai és külföldi irodalommal. *Kisfaludy* Károly két vigjátéka *Mátyás déák* és a *Hűség próbjája* foglalja el a 1147-ik füzetet. Ára 10 kr. A többi füzetek: *A népköltészetről és népdalról*, a jeles széptani író, *Imre* Sándor műve, ötös füzetben, ára 50 kr. *Roskadozó kastélyok* beszédei, *Leskovár* Jánkó után horvátból fordította *Margabits* Ede, ára 40 kr. *A középkor főbb krónikásai a magyarok honfoglalása koráig*, írta *Márki* Sándor, ára 20 kr. *Angol, francia és olasz költőkből*, fordította *Jánosi* Gusztáv; ára 20 kr. *Magyarok Rómában*, írta *Riedl* Frigyes, kinek ez érdekes és szépen írt dolgozatát lapunk múltbéli számában ismertettük; ára 20 kr.

Verne Gyula összes munkáinak illusztrált kiadásából a Franklin-társulatnál megjelent a «Sándor Mátyás» című magyar tárgyú regényt befejező 148—153 füzet. Egy füzet ára 20 kr.

Apróságok, elbeszélések, rajzok, írta *Kállay* Sándor. Összesen tizenhat kis irodalmi dolgozat, melyek szétszórva a lapokban jelentek meg. Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésének kiadása Budapestén, ára 1 ft.

Katona Nándor: Szürke idő.

újabb francia kiadás után magyarra. Viszonyaink közt a legértékesebb jelenségek közé tartozik, hogy egy tudományos tartalmu munka három kiadást érjen, s ez is bizonyítja ennek nem közönséges becsét. A szabad fordítás nagyon sikerült s könnyed nyelvezete, jó magyarsága sokat tesz arra nézve, hogy kedves olvasmánya legyen mindazoknak, a kik a csillagászat csodái iránt fogékonyssággal bírnak. A munka két hatalmas, szép kiállítású kötetből áll, 344 ábrával, négy színnyomattal és négy csillagászati térképpel, a Pallas irodalmi és nyomdai részvénnytársaságnál jelent meg; a két kötet ára fűzve 9 forint, díszkötésben pedig 12 forint.

Francia diákélet, írta *Laurie* André, francziából fordította *Hegedűs* Pál szegedi főreáliskolai tanár. Kiadja az Athenaeum társaság, számos képpel. Ára 5 korona. *Laurie*-nek népszerű munkája ez a könyv, mely a diák élet elmésen és érzéssel írt folyása, s hasznos, mulató olvasmány. A szerző egy középiskolai tanulót kísér benne tanulói pályáján végig, élelátással rajzolja az iskola kis társadalmát, mely a nagynak kicsinyített képe. A francia középiskolának, szokásainak, tanítása módszerének, a benne divó hagyományoknak érdekes rajza ez.

A kaponyai útközet. Irta id. *Frankl* István. Szabadka melletti «Kaponya» nevű térségen 1849. márczius 5-ikén végbement s a magyar fegyverekre győzelmesen végződött útközet lefolyását írta le a füzetben a szerző, nagy gondal összeszedésén minden idevonatkozó adatot. Egyszersmind pedig ismereti a csata félévszázados emlékezetére felállított két emlékoszlopot is, melyek közül az egyiket Szabadkán, a másikat Kaponyán emelték s most avattak fel. Van a füzetben egy térképmelléklet is csatolva, a mely a kaponyai csatateret tünteti fel. Az érdekes füzet Szabadkán jelent meg. Szabados Sándor könyvnyomdájában.

Az Olcsó Könyvtár új kötetei. Legrégibb gyűjteményes vállalat a Franklin-Társulat kiadásában és *Gyulai* Pál szerkesztésében megjelenő *Olcsó Könyvtár*. Ujlag érdekes tartalmú füzetei hozzák érintkezésbe a magyar olvasót a hazai és külföldi irodalommal. *Kisfaludy* Károly két vigjátéka *Mátyás déák* és a *Hűség próbjája* foglalja el a 1147-ik füzetet. Ára 10 kr. A többi füzetek: *A népköltészetről és népdalról*, a jeles széptani író, *Imre* Sándor műve, ötös füzetben, ára 50 kr. *Roskadozó kastélyok* beszédei, *Leskovár* Jánkó után horvátból fordította *Margabits* Ede, ára 40 kr. *A középkor főbb krónikásai a magyarok honfoglalása koráig*, írta *Márki* Sándor, ára 20 kr. *Angol, francia és olasz költőkből*, fordította *Jánosi* Gusztáv; ára 20 kr. *Magyarok Rómában*, írta *Riedl* Frigyes, kinek ez érdekes és szépen írt dolgozatát lapunk múltbéli számában ismertettük; ára 20 kr.

Verne Gyula összes munkáinak illusztrált kiadásából a Franklin-társulatnál megjelent a «Sándor Mátyás» című magyar tárgyú regényt befejező 148—153 füzet. Egy füzet ára 20 kr.

Apróságok, elbeszélések, rajzok, írta *Kállay* Sándor. Összesen tizenhat kis irodalmi dolgozat, melyek szétszórva a lapokban jelentek meg. Ifj. Nagel Ottó könyvkereskedésének kiadása Budapestén, ára 1 ft.

Katona Nándor: Szürke idő.

A NEMZETI SZALON TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

Sikszay Ferenc: Tanulmány a «Varakozás» című festményhez.

Nemzeti Színház. Deczember elsején az újabb francia színirodalom egyik új emberének, *De Cavel*-nek «*Czimzetes feleség*» című vigjátékát mutatták be. Komikai alap kevés van benne, inkább sikamlósságokkal kíván hatni, bár el kell ismerni, hogy a szerző, az általa festett társadalmi romlottság mély örvénye körül leleményesen szerepelteti alakjait. Az első felvonás benne a legjobb, mikor még kezdetén vagynak a süppedőnek, s azt hisszük, emberi gyarlóságok fölött nevetünk. Később a különös társaságban már nem érezzük jól magunkat, noha az előadás kint. Török Irma (Francois) Császár (Reuneval), Helvey Laura, Paulayné, Bercevényi (az öreg tudós), pompásan játszanak s az elmés párbeszédet nagy könnyűséggel deklamálják és eszegeik. A darabot *Kóbor* Tamás fordította.

Decz. 7-ikén egy kis eredeti darab bemutatója volt. *Somorjai* Artur, fiatal író «*Kiváltások*» címen írta meg első színpadi kísérletét. A szerző azt a kérdést veti föl, hogy a házasságban van-e kiváltság a férjnek több szabadsággal használni a házasság köteleit, mint a feleségnek. A darabban *Léta* azt vitatja, hogy a szabadságokat annál is élvezheti, mert ő író, a kinek váltakozó érzelmei világában kell élni. Feleségének van egy leánykori barátja, s a mikor az asszony megtudja férje csapódárságát, elhatározza a válást s régi udvarlójának azt mondja: a viszontlátásra! Ez a történet választékos hangon párbeszédekben, de nem elég lélektani elemzéssel van megírva. A végső jelenetben mutatkozik a szerző méltányolni való tehetsége. *Alsceji* Irma, *Mihályfi*, *Dezso* lelkiismeretes gondolatok a kis dramolett főbb szerepeit.

A Népszínházban decz. 7-ikén került színre a termékeny *Bokor* Józsefnek a Népszínház legutóbbi pályázatán kitüntetett darabja, a «*Kuruczfarang*».

Népszínmű, igen hálás talajon, a Rákóczi idejéből, melyhez *Bokor* sok tarka és tetszetős színt tudott egyíteni s a régi kurucz dalokkal fűszert is. Ehhez az utóbbihoz igénybe vette *Endrői* Sándor kurucz dalait és a *Káldy* Gyula kutatásából összegyűjt színesnél-szebb kurucz nótákat. *Bokor* József ezenkívül jártas színpadi ember lévén, a hatást is ki tudta mérni, hanem abban hibázott, hogy általában rimes versekben beszélnek a szereplők. A mese nem valami szellemes, nem is történeti keretbe illő, de mulatságos a kidolgozása. Arról van szó, hogy *Bögözy* Lőrincz kalandor kezéről elütik szép mátkáját, kit maga is alattomosan nyert meg, és elvetik vele otthagyt szerelmesét, a mi átöltözöködéssel és alakoskodásokkal meg is történik, s *Tetőny* Gábor kuruczkapitány szerencsésen hozzájut imádottjához. *Blaháné* gyönyörűn énekelte a kuruczdalokat és pompás kedélyt, elevenséget, pajkosságot adott játékában. *Raskó* is hatalmas énekelte a régi dalokat. A többi szereplők is egész tehetséggel járultak a darab jó tulajdonságainak kibányászásához. Van többféle tánc és tarkaság is a darabban, s a kiállítás gondos. A szerzőt és a szereplőket sokszor tapsolták.

Berczik Árpád, a «*Himfy* dalai» szerzője, a *Kuruczok Párisban* cím alatt háromfelvonásos új történeti vigjátékot írt. A darab szereplői *II. Rákóczi* Ferenc és bujdosó társai, a kik a kurucz szabadságharc után Franciaországba menekültek és XIV-ik Lajos udvarában találtak oltalmat.

Az Operaszínházban decz. elsején az «*Aida*» opera előadását egy jeles művésznő viszontlátása tette érdekessé. *Bartolucci* Viktória korábban a magyar opera elsőrendű jelensége volt, erőteljes alt hangjával, drámai játékaival és nagy intelligenciájával. A szép olasz művésznő vagy tizenkét esztendő előtt megvált a színpadtól és lett belőle jó magyar asszony, *Pártos* Gyula műépítész felesége. Azóta csak bizalmas körökben esendült meg ajkán az ének. A jeles művésznőre most visszamenekült, mikor az opera egyik művésznője, *Hilgermann* Laura a bécsi udvari operához szerződött. *Pártos* és *Bartolucci* asszony az «*Aida*» opera szenvedélyes Amneris szerepében lépett újra a közönség elé művészetének egész megőrzött lényegével. Az előadás a legjobbak közé tartozott, s a vendégművésznőt a nagy és előkelő közönség zajos üdvözléssel fogadta. *Vasquez* grófnő *Aidája* és *Warmuth* Ignácznak, a vendégtenoristának játéka és éneke, *Ney* erőteljes basszusa emelték az előadás sikerét.

Az *Uránia* színházban, mely a tudományos ismereteket látványossággal tárja föl, a közönség és a tanuló-ifjúság érdeklődése mellett folytak az előadások. A természettudományi előadásokat fölvaltva mutatják be utazásokkal. Legújabbban *Konkoly-Thege* Miklós tartott előadást az órákról, különösen a csillagászati órákról; *Vikár* Béla Finnországról és az ottani életéről, *György* Aladár pedig Transzválról és lakóiról. Műveket eredeti fényképek vetítéssel illusztrálja.

KÖZINTÉZETEK ÉS EGYLETEK.

A Magyar Tud. Akadémia deczember 4-ikén *Szász* Károly elnökle mellett tartotta ülését. Két felolvasást volt napirenden.

Kunoss Ignác «Az újabb török irodalomról» értekezett. Részletet mutatott be nagyobb munkájából,

Zemplényi Tiwadar: A falu hőse.

Báró Mednyánszky László: Hegyfok.

A NEMZETI SZALON TÉLI KIÁLLÍTÁSÁBÓL.

mely a törökök eddigig ismeretlen irodalmát dolgozza fel a legújabb időkig. Ismertette az irodalom fénykorát, a XVI. századbeli izlésnek megfelelő szóvirágos nyelvezetet és a Keleten szokásos műformákat. A török irodalom fellendülése és hanyatlása a politikai étellel összefügg. Az irodalmi újjászületés kora e század közepén kezdődik. Egyenként jellemzi a prózai és költői műfajok természetét, bemutatja az irodalmi irányok legkiválóbb képviselőit és újszólókat egész napjainkig kíséri figyelemmel az átalakított és némileg modernné vált török irodalmat. Ezután Melich János vendég a magyar nyelv régi német jövőnéyszavairól értekezett. Igyekezett kimutatni, hogy a magyar nyelv régi szókincsének német része, középnyelvi, pedig középfrank eredetű. E szerint a nyelvünk régi elemeit adó németéség arról a területről jött, a mely Brünn—Linz—(Rajna)—Freudenberg—Elberfeld—Duisburg—Creefeld—Aachen közt terül el.

MI UJSÁG?

Az iparművészeti múzeum karácsonyi kiállítása. Az iparművészeti múzeumban decz. 5-ikén délután megnyílt karácsonyi kiállítás gazdagságban, művészi ízlésben és változatosságban ismét haladást mutat, és szembetűnően mutatja az iparművészeti társulat buzgó tevékenységének hatását. A hazai műipar minden gondos néző az öröndetes kibontakozás útján látja, a mint önálló, eredetiséggel és kedvel fog feladatához, s jó ötletekkel, megtalált helyes érzéssel lép versenybe az idegen műiparral, hogy a vagyonos osztály kedvteléseit, fényűzését a maga részére hajlítsa. A műipar képzettsége a nemzeti vagyonosodásnak egyik nevezetes tényezője, mely eredetiségével, nemzeti felfogásával teszi magát nélkülözhetetlenné minden verseny mellett. A fő, hogy a közönség, melyre számít, megértse, legelőször is itthon a magyar közönség. A fejlődő magyar műipar éppen most Péterváron is bemutatja magát, a jövő esztendőben pedig Párisban. A külföld felett érzelme hamar észreveszi, ha a megszokott formák helyett újat mutatnak, s azonnal felé fordul. Az iparművészeti múzeum kiállítása ünnepi ajándékok gyanánt kínál sok érdeket és kellemest, különösen a porcellánban és az izléses háberendezésben. Látnunk régi magyar vagy népies bútorok nyomán berendezett szobákat, egész lakásokat, gyermek-szobát; színes ablakokra festett magyar czifraságokat. A porcellánok, fayencek, majolikák, ötvösmunkák, bronztárgyak, bőr díszművek (thékák, székreválók, táskák, tárczák), himzések, nádfonás, szőnyegek sorba mu-

tatják, hogy gyárak, czégek, egyesületek (például a pozsonyi Izabella-egyesület), iparosok, egyesek, sőt műkedvelők is hova-tovább jobban foglalkoznak a műipar oly gyártmányainak előállításával, melyek az idegen termékekkel is versenyezhetnek. A kiállítás megnyitására megjelentek: Hegedüs Sándor kereskedelmi és Wlassics Gyula közoktatásügyi miniszter, s előkelő nagy közönség. Ráth György, az iparművészeti társulat elnöke, Györgyi Kálmán titkár és Mihálik József helyettes igazgató fogadták a minisztereket, kik családijokkal jöttek s nyomban megkezdték körútjukat. Wlassics közoktatásügyi minisztert Ráth György, Hegedüs Sándort pedig Györgyi titkár kalauzolták s adták meg az egyes műtárgyakról a magyarázatokat. Elsőben is a nagy csarnokot szemléltek meg, majd a baloldalon levő modern lakberendezések kerütek sorra. Az előkelő vendégek másfél órai időzés után hagyták el a szép kiállítást s annak izléses összeállítását és gazdagságát fölött teljes megelégedésüket fejezték ki.

A czár és a magyar művészek. Péterváron az iparműkiállítás decz. 2-ikán nyílt meg. Ezen a magyar művészetet mintegy száz festmény képviseli, s a magyar iparművészet gyűjteménye is változatos. A kiállítást II. Miklós csár nyitotta meg. Nejevel és egész udvarával megjelent. A magyar műtárlatot, melyet Bruck Lajos festőművész rendezett mint az országos képzőművészeti társulat megbízottja, teljesen elkülönítették az osztrák kiállítástól. A czár és felesége a magyar kiállítást külön is megtekintette. A czárné a műipari osztályban egy szép vázát, a czár pedig kettőt azonnal megvásárolt.

A kiállítást rendező művészeti egyesület elnöke, Eugénia oldenburgi hercegnő a megnyitáskor következő táviratban értesítette Wlassics Gyula közoktatásügyi minisztert: «O felsegők éppen most nyitották meg az osztrák-magyar szepművészeti és iparművészeti kiállítást és teljes megelégedésüknek adtak kifejezést. Az elnöklésem alatt levő társulat munkájának szíves támogatásáért fogadja köszönetemet». A minisztert megbizottja is értesítette róla, hogy II. Miklós csár nagy érdeklődéssel nézte meg a kiállítást magyar részét és több műtárgyat vásárolt belőle.

Kitüntetések. A király Kisfaludi Liphay Sándornak, a kir. József-műegyetem ezidei rektorának és rutkai Ráth Péter orsz. képviselőnek, a Kassa-oderbergi vasút vezérigazgatójának a magyar királyi udvari tanácsosi címet adományozta. A műegyetemi ifjuság Kisfaludi Liphay rektor tiszteletére a kintintetés alkalmából december 8-án lakomát

rendezett a Vigadóban, hogy ezzel is kifejezze a népszerű rektor iránti ragaszkodását és tiszteletét.

Hegedüs Sándor kereskedelmi miniszter Mechwart Andrásról, a Ganz-gyár igazgatójához leveleuma alkalmával a következő sorokat intézte:

«Negyven évi áldásos működésének holnapi háttérpontjánál jelen soraimmal én is megjelenelek, hogy üdvözöljem Ön, ki bámulatos tehetségével és tevékenységével nemcsak társulatának, de a magyar iparnak és az országnak jelentékeny nevet és hasznát biztosított. Kérem Istent, hogy tevékenységét és munkakedvét épen még sok, sok éven át, mindnyájunk örömeire és a magyar ipar javára tartsa meg!»

Petőfi-szobor Pozsonyban. Pozsonyban szoborral készülnek megörökíteni annak az időnek az emlékeztetét, melyet Petőfi a pozsonyi diéták idejében a régi koronázó város falai között töltött el. A pozsonyi hírlapírók egyesülete vette kezébe a mozgalom szervezését s a szobor érdekében lelkes felhívást tett közzé. Az egyesület nagy bizottságot alakít a szobor megvalósítására szükséges lépések előkészítésére. Fadrusz János szobrász-művész teljes önzetlenséggel ajánlotta fel közreműködését a szép terv megvalósításához.

Új levéltári tiszt. A belügyminiszter Lampérth Gézárt, a fiatal költőt, kit lapunk olvasói is jól ismernek, s a ki a Petőfi-társaság Vigyázó-pályázatán tavaly díjat is nyert, országos levéltári tiszté nevezte ki.

Orosz nagyherceg Pusztaszerezen. A magyar főúri kastélyok évről-évre élénkebbek, a mi a társadalmi élet növekedő elevenségét mutatja. A szokásos vadászatok, őszi és téli összejövetelek a külföldről is sok előkelőséget, sőt fejedelmi személyiségeket hoznak hazánkba, nem is említve, hogy nyáron a Tatrán kik és mennyien fordulnak meg. Jelenleg Algyón, Pallavicini Sándor őrgórf kastélyában Miklós orosz nagyherceg a vendég, kinek tiszteletére a házigazda nagy hajtóvadászatot rendez pusztaszerezi uradalmának kiterjedt vadászterületén. A nagyherceg és a meghívott főúri vadászok már harmadszor élvezik Pallavicini vendégszeretétét.

A czár rokona igen jól érzi magát a magyar vendégszeretet melegében s mulatságaiban alkalmazkodik a magyar szokásokhoz. A nagyhercegnek rendkívül tetszik a magyar nóta. Különösen a «Hullámzó Balaton tetején» és a «Lyukas az istálló teteje», nóták. A szege di primás, Kukacz nem panaszkodhatik a nagyherceg bőkezűségére ellen. Miklós nagyherceg megrendelte Dankó Pista összes nótait s magával viszi Pétervárra. Egyszer az előkelő társa-

ság az angol-boer háborúról beszélgetett, a mikor a nagyherceg a következő érdekes megjegyzést tette: «Az angolok, azt hiszem, nagy nehezen majd győznek a boerokon. Ez a háború azonban jó tanulság nekik, mert kénytelenek belátni, hogy a feketékkel, a dervisekkel és egyéb egzotikus néppel könnyen boldogulhatnak, de fehér ellenséggel szemben nem».

* Az orosz czár hivatalos kísérete 173 személyből áll, köztük 73 tábornok és 76 hadsegéd. Ebben a kíséretben van a czári család 15 tagja és 17 rokon, ezenkívül 17 gróf, 9 báró, és 111 más nemes. Nemzetiség szerint van 128 orosz, 30 német, 6 finn-orosz, négy cserkesz, 2 oláh, 2 görög és egy lengyel.

x A Richter-féle Horgony-Kőépítőszekevények. Ha egy játékszerrel mondható, hogy a gyermek komoly gondolkodására serkenti és szemet és kezet egyaránt képezi, úgy ez bizonyára a Richter-féle Horgony-Kőépítőszekevényről mondható, melynek ezen előnyök tulajdoníthatók. Nehogy bevásárlás alkalmával értéktelen utánzatot kapjunk, arra kérünk figyelnit, hogy mindegyik valódi kőépítőszekevény a Horgony gyártjeggyel el legyen látva.

HALÁLOZÁSOK.

SMOLKA FERENCZ, valóságos belső titkos tanácsos, az osztrák képviselőház volt elnöke, meghalt Lembergben, decz. 4-ikén, 89 éves korában. Az ősz lengyel politikus Magyarország barátja volt, s a hatvanas években, mikor a magyar alkotmány helyreállításáról volt szó, Smolka a bécsi reichsráthban lelkes szeretettel kelt a magyar jogok pártfogására. Bátor föllépése nagy tiszteletet szerzett neki a magyar földön. Különben is Smolka mindig a szabadsáért és jogokért küzdött s a bécsi kormány 1848 után azért halálra is ítélte. Az abszolutizmus ideje alatt ügyvédskedett s csak 1861-ben került ismét a galicziai tartománygyűlésbe s aztán a birodalmi gyűlésbe. 1881-ben elnöke lett a birodalmi gyűlésnek. Nagy népszerűség között töltötte be állását 1893-ig, a mikor öregsége és sükettsége miatt kénytelen volt megválni az elnöki székétől. Ettől fogva visszavonultan élt Lembergben. Nagy részvét közt, országos költségen temették el.

Dr. SZONTÁGH MIKLÓS, kir. tanácsos, ev. egyházfelügyelő, az országos közegészségügyi tanács tagja, Új-Tátrafűred megalapítója, elhunyt Új-Tátrafűredben 56 éves korában. A magyar Kárpát-egyesület Tátra-osztályának mindvégig elnöke volt. Irodalmi munkái közül orvosi és fűvészeti cikkein kívül a Tátráról írt két könyve méltó a fölemlítsékre. Az elhunytban dr. Szontágh Abraham egészségügyi tanácsos, fővárosi orvos testvércsoosát gyászolja.

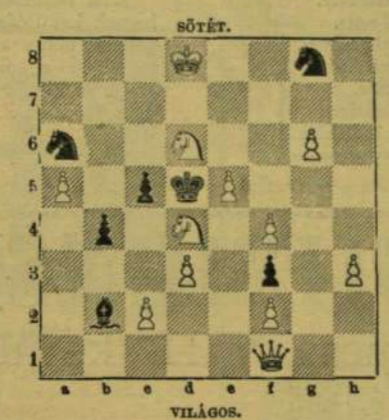
Elhunytak még a közlebbi napokban: VAJDA BÉLA nyug. kir. járásbíró, a dunántúli ev. egyházkerület t. bírja Niklán, életének 56. évében — Igli SZONTÁGH ÁRPÁD dr. kir. törvényszéki albiró, tartalékos m. kir. honvédhuzár hadnagy, 32-ik évében Budapestben. — Báró BALASSA SÁNDOR, élete 50-ik évében, Abaszabán, honnan hült tetemeit Alsó-Hrabócra szállítják. — Gróf VAY OLIVÉR, 42-ik évében Berkeszen; gróf Vay Ádám v. b. t. t. a fiát gyászolja benne. — BESZÉDES JÁNOS, az orsz. iparművészeti múzeum tollnoka, 58-ik évében. Egyike volt az iparművészeti múzeum legrégibb tisztviselőinek, részt vett az olasz hadjáratban, a melyben mint tiszthelyettes küzdött és meg is sebesült. Az elhunytat, a ki fia Beszédes Józsefnek, a Vaskapu világhírű mérnökének, özvegye, egy fia és nagy rokonság gyászolja, közte fivére, Beszédes Frigyes, m. kir. honvédezeres. — Darvai és kricsfalusi KRISZTALUSZ KÁROLY, 48-as nemzetőr-parancsnok 88 éves korában, Máramaros-Szigeten. Petőfi Sándornak, mint pesti jurátus, barátja volt. — KOZMA FERENCZ, 1848/49-iki honvédtüzér főhadnagy 75 éves korában, Kis-Próna közszégen. — BESZCE JÓZSEF, 48-as nemzetőr, 82 éves korában Szegezdön. — BATKÓ MIHÁLY, volt 48-as honvédmester 74 éves korában Czeglédn. — HENSZELMANN SÁNDOR, nagykereskedő, régi bártfai család sarja, Bártfán. — BUHL KÁROLY, nyug. főhírnaptanácsos, 69 éves korában, Békásmegeyeren. — ROBOZNYI GÉZA, a pinkafői állami polgári iskola igazgatója, Pinkafón. — KRIEK BÉLA, sándoregyházi községi jegyző, 40-ik évében Sándoregyházán. — SZÜCS JÁNOS 92 éves korában Alsó-Rádán, s hült tetemeit a keskeméti családi sírboltban helyezték nyugalomra. — SZÜCS VILMOS, postatakarékpénztári számvizsgáló, 38 éves korában, Budapestben. — KÖRÖSY JÓZSEF, az őrgórf Pallavicini

Sándor-féle uradalom tisztartója, életének 58-ik évében Cs.-Sándorfalván. — BEGYÁTS ANTAL, föld-birtokos, nyug. körijegyző 69 éves korában, Zay-Ugrócson. — LÁNG JÓZSEF, a Láng M. budapesti czég baltája, Láng Lajos képviselő és egyetemi tanár unokatestvére, 47 éves korában Budapestben. — HORVÁTH IMRE, nyug. gazdatiszt 68 éves korában Monoron. — FÁBIÁN JÁNOS, vadli községi jegyző 35 éves korában, Vaádon.

HÁJNAL ANTALNÉ szül. Reiter Ilona, miniszteri osztálytanácsos neje, Fiumében, s holttestét Budapestben temették el. — ÖZV. SIMON ISTVÁNNÉ, szül. Kováts-Pintér Henriette, a néhai kajászó-szentpéteri reform. lelkész özvegye, Bártán, életének 65-ik évében. — ÖZV. FEJÉR ALBERTNÉ, néhai fehértemplomi kir. törvényszéki bíró özvegye, 65-ik évében Lugoson. — CZETTEL DÁNIELNÉ, az első magyar betűöntő részvénytársaság vezérigazgatójának neje, szül. Frankl Fanni 42 éves korában Budapestben. — VATTAY GÉZÁRNÉ, szül. Székely Gabriella, életének 43 ik évében Debreczenben.

SAKKJÁTÉK.

2144. számú feladvány. Feigl M.-tól.

Világos indúl s a negyedik lépésre matot mond.

A 2129. számú feladvány megfejtése Spóner A.-tól.

Világos.	Sötét.	Világos.	a.	Sötét.
1. Vb6-d8	Kc5-d4 (a)	1. ...	d6-d5 (b)	
2. Vd8-d6	Kd4-e3	2. Bd4-e4	d5-e4	
3. Vd6 mat.		3. d3-d4 mat.		
	Világos.	b.	Sötét.	
	1. ...	c6-e5		
	2. Bd4-e4	Kc5-d5		
	3. Vd8-a8 mat.			

Helyesen fejtették meg: Budapestben: K. J. és F. H. — Andorfi S. — Kovács J. — Lipótdérett: Hoffbauer Antal. — Gyulán: Nuszbek Sándor. — A pesti sakk-kör.

KEPTALÁNY.

A «Vasárnapi Ujság» 47-ik számában közölt képtalány megfejtése: A nagyon őrzött szemébe esik a szálka.

Szerkesztői mondanivalók.

Az árban. Gondolatok forrongtak szerző fejében, melyek azonban nem tudtak kifejeződni. Verse olyan, mint a zavarosan hőmpolygó folyó. Törj meg ember. A költői tehetségnek legesekélyebb nyomát sem árulja el. Menekvél. Elég csinos, de különösebb érték nélkül. Robespierre bukása. Legenda. Miért nevezi szerző legendának, nem igen értjük; éppen nem legendai tárgy, sőt még egy legendai vonást sem találunk

benne. Ez azonban legkisebb hibája a versnek; nagyobb baj, hogy igen kuszált, verselése pedig oly gyöngye, hogy néhol, kivált az elején, a leggyakorlottabb fil sem tudná észrevenni, hogy vers.

Az én bálványom. Egyszer az első egyáltalán nem érdemel figyelmet; a másodikban van érzés, szenvedély, csak hogy izléstelenséggel keverve.

Nem közölhetők továbbá: Hegedűs. Aradi mező. Kis toronyból. — Az anya átma. Első lépéséhez véleményünket kívánja hallani a szerző. Kedvező választ nem adhatunk, verse annyira értelmetlen, nyakatekert, hogy legfőbb sejténi lehet, mit akar benne mondani. — Egy pohár bor. (Nagyon esélyelt tárgy, bajos már belé egy kis eredetiséget önteni.)

Felelős szerkesztő: Nagy Miklós. Szerkesztőségi iroda: Budapest, IV., Kaplony-utca 9.

Nehézség.
A ki székben, göröskben és más ideghajokban szenved, kérjen ezekről szóló faszet. Koldi inryen és bermentve a Schwaben-Apothek Frankfurt a.M.

Mirtus
crème

bőrfroncsító, szőpítő, üdítő (szirtalan és ártalmatlan) arcz- és kézi crême, eltávolít minden bőrhibát 1 tégloly 1 forint.

Rumot, finom likőröket
házi használatra hideg úton, minden kés illék nélkül kitűnő minőségben bárki előállíthat.

WATERICH A. BUDAPEST
Dohány-utca 5. sz. Alapított 1869. Dugók, gummitömlők borkezelési czikkék.

Hirdetések felvételnek a kiadóhivatalban.
Budapest, IV., Egyetem-utca 4. sz.

3 kiállítási kitüntetés. Hozzá Páloheradín szappan 40 kr, poudre 50 kr.

8459
Készít, esküldi az Apostol győgyserítár, Budapest József-körút 64 o.

Épen most jelent meg remek kiállításban.

NÉPSZERŰ CSILLAGÁSZAT
Az égbolt egyetemes leírása

Irta
FLAMMARION CAMILLE
Fordította
Dr. HOITSY PÁL
Két kötet. Nagy nyolczadrétű alak.

Harmadik javított és bővített kiadás.
300, részben önálló fekete és 6 színes képpel, 4 csillagászati térképpel.

Ára fűzve 9 frt. Fényes diszkötésben 12 frt.

Flammarion a híres munkája, mely nemcsak tudósok, hanem laikusok számára is irva van, most oly remek kiállításban jelent meg, hogy azt mint ajándék-művet is nagyon ajánlhatjuk. 8485

E munka egyszersmind a legalkalmasabb ifjusági irat serdültébebebe számára.

Kapható a PALLAS irodalmi és nyomdai részvénytársaság könyvkiadóhivatalában, Budapest, Kálmán u. 2

fekete, fehér és színes 45 krtól 14 frt 65 krajczárig méterenként — sima, oskós, kockázott, mintázott és damaszt stb. (mintegy 240 különböző fajta és 2000 különböző szín és árnyalatsan stb) Ruhák s blousokra a gyárból! Privát fogyasztóknak postabér-, vámmentesen és házhoz szállítva. Minták postafordultával.

Magyar levelezés. — Svájcba kötszeres levélblyégy ragasztandó. HENNEBERG G. selyemgyárai, Zürichben (ca. és kir. udvari szállító).

Henneberg selyem

csak akkor valódi ha közvetlen gyárainból rendelik

Alapított 1865-ben.

A legjobb bel- és külföldi zongorák, pianók és harmonikumok legelőbbin kaphatók

Heckenast Gusztáv
zongoraterében
Budapest, VI. Gizella-tér 2. (Váci-utca sarkán).

Ehrbar udvari zongoragyár
Johannmayer és fia
stuttgarti udvari zongoragyár
magyarországi egyedüli képviselője. Valódi amerikai harmonikumok. 8466

Nagy köszönő-intézet. Árjegyzék ingyen.

ÁPOLD A FOGAIDAT!

OSAN 8270

Semmilyen fog- vagy szájtisztítószert nem volt még képes oly gyorsan a legegyszerűbb körök partfogását meggyezni, mint **Osan**. Ezen kipróbált preparátum hatása antiszeptikus, konzerváló, tisztító, kellemes és sajátos szagától teljesen mentes minden tekintetben jóval fölémulja az eddig használt tisztítószereket. **Osan** használata a legmagasabb életkorig **Osan** hatására és számos orvosi bizonyítvánnyal is véleményezve. — Árak: **Osan-szájvíz** 1 literes üvegben 88 kr. **Osan-fogpor** szelencében 44 kr., **Osan-fogkefék** 30 kr.

ANTON J. CZERNY, BÉCS,
XVIII., Carl Ludwigstrasse 6.

Budapesti fióktár: **Török József** gyógyszerésznél Király-utca 12., továbbá minden gyógyszerárban, drogeriákban és parfümeriákban. Székiutca utánát mellett. Megrendelések oly helyről, hol még raktár nincs, fenti csekek egyikéhez intézendők. — Prospektus ingyen.

Acetylén-társaság
mint szövetkezet, 8170

Budapest, VII., Erzsébet-körút 50. sz.

Bécs, I., Wipplingerstrasse 22. és I. Tiofer Graben 26-28.

Acetylén-világítási telepeket

létesít szállodák, vendéglők, kávéházak, villák, káoszékek városok stb. részére. Gázfeszítő-készülékeink az eddigieket mind fölémulják és a azt teljesen megtisztítják, úgy hogy az égésnél füst, ártalmas gázok és bűz nem keletkezik. — Robbanás teljesen ki van zárva.

Képviselek minden helységben kerestetnek!

Magyar királyi államvasutak.
Pályázati hirdetés.

Az alulírott igazgatóság a magy. kir. államvasutak részére a jövő 1900. évi január hó 1-től három, illetőleg öt éven át két másoló papírból felmerülő szükségletének szállítást biztosítani kívánván, ezenel nyilvános pályázatot hirdet. A kiírás tárgyát képező két másoló papírról szóló kimutatás, mely egyszerűségi ajánlati mintául szolgál, valamint a szállításra vonatkozó részletes módok, valamennyi hazai kereskedelmi és iparkamaránál megtekinthetők és a magy. kir. államvasutak igazgatósága anyag és leltár beszerzési A. III. szakosztályánál (Budapest, Andrásy-ut 73. sz., 40. ajtó szám) kaphatók.

Az igazgatóság.

200,000 korona
összeget tesznek ki a Nagy jótékony-célú sorsjáték első fonyereményei a Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház) javára. Minden sorsjegy játszik a

6 HUZÁSON
utóizetés nélkül, a következő fonyereményekre:
100,000 korona, 5 à 20,000 korona, melyek kívántra 20% levonással készpénzben beváltatnak. Egy sorsjegy ára csak

1 korona.
Első húzás visszavonhatatlanul már 1900 január 4-én.

Sorsjegyek kaphatók a Nagy Jótékony-célú Sorsjáték kezelésénél a Budapesti Poliklinikai Egyesület (kórház) javára, Budapest, IV. ker., Kossuth Lajos-utca 1, továbbá az összes bank- és váltóüzletekben, postahivatalokban, dohányüzletekben stb. 8486

Egy posta-láda.

Tartalmaz:
1 üveg punch-essencia.
1 üveg család rum (1 liternyi).
1 kilo Nelligberry kávé.
20 deka keverék illatos tea.
1 üveg édes must-mustár.
1 üveg francia mustár.
1 nagy csomag manilla kék-szál.
2 doboz sardella-gyűrűk.
2 doboz sardella-olajban.

6.80 frt
bármennyi bármennyi posta díltalán.

Egy posta-láda.

Tartalmaz:
1 edény orosz kaviár.
1 üveg család rum (1 liternyi).
20 deka keverék illatos tea.
1/2 kg. angol tea-ütemény.
1/2 kg. finom girid otto.
1 doboz strassburgi piátom.
1 doboz rák, tengeri humer.
1 edény angol mustár.
1 doboz ananász-konzerv.
1 doboz ostee háring bouillonban.

9.50 frt
bármennyi bármennyi posta díltalán.

SIEMENS és HALSKE
Budapest, VIII. kerület, Kerepesi-ut 21. szám.

Készít:
villamos világítási és erőátviteli központi telepeket és berendezéseket városok, bányák, gyárosok és magánosok részére.

Elektrolytikus berendezéseket. Villamos vasutakat. Bánya-vasutakat. Egyenáramu-, forgó áramu- és váltakozó áramu generatorokat és motorokat, vezetékanyagokat, kábeleket, iv- és izzó-lámpákat.

Távíró- és távbeszélő-készülékeket. — Mérő-készülékeket. Vasuti váltó-biztosító berendezéseket. Jelző-berendezéseket. Mérő-készülékeket. Vezeték-berendezéseket központi telepekhez való bekapcsolásra.

Világító testeket. 8015 Világító testeket.

Dr. Suin de Boutemard aromatikus **50 éves siker!** **DR. BORCHARDT** aromatikus **növény-szappana.** 42 kr.

FOG-PÉPE. 35 kr., illetve 70 kr.

Dr. Stephan tulzsirosított gyógy-eremeszappanai tubusban az összes gyógyszerekkel, mint: carból, kátrány, kén, sublimat stb. egyesítve. Egyformán kitűnő a hatása, mint szappan vagy kenőcs használva! Rendkívül czél szerű. Takarékos. Orvosoktól ajánlva!

Dr. Stephan Elastin, folyékony angol tapasz. Ára 12 kr.

Főlegessé teszi az eddigi levágást, megelvést és reá ragasztást. Alkalmazása után azonnal megkeményedő és a sebet antiszeptikusan elzáró réteget áll. Budapestben kapható a főraktárban: **Török József** gyógyszerésznél, Király-u. 12.; továbbá Kochmeister Fr. utóádnál; Neruda N., Kossuth Lajos u. 7.; dr. Egger L. és Egger I., Váci-körút 17. és Molnár és Moser, Koronaherecz-u. 9. nemkülönb Magyarországon összes gyógyszerárban, drogua üzleteiben, illatszertárban és norinbergi kereskedéseiben. 8202

RAYMOND és TARSÁ, cs. és kir. szabad. tulajdonosok, BERLIN-BÉCS.

Végeladás.

Hatóságilag engedélyezett végeladás!

35 év óta főnnálló nődivat-üzletemről visszavonulok, ennek következtében az összes raktáron lévő

női divat-kelmék

rendkívül olcsó, leszállított árakon, a gyári árakon alul kerülnek vége'adásra. Bárkodom a nagyerdemű nő önéig, ezen épen jelenleg, az árak rendkívül áremelkedése folytán igen kedvező bevásárlási alkalomra, becses ügye méltó fölhalni. Az árak mint ósmert, szőlő, finom kelmék, nem összevisszairólt, mutatós silányságok, ennél fogva különösen a közelgő

karácsonyi ajándékokra is a legmelegebben ajánlom. A nagyerdemű közönség irvas látogatását kérem. 8491

BODÓ GUSZTÁV Budapest, Váci-utca 8

Végeladás.

Calderoni és Társa
BUDAPEST.

Lászerszaktár: Váci-utca 30. Mű- és tanszer-raktár: Kes hid-utca 8. sz.

Mint karácsonyi s ujévi ajándékokat ajánljuk: 8440

szemüvegeket s orrcsüptőket finom üveg- vagy valódi hegyjegezekkel. — Színházi és ketős tábori látóüvegeket a legjobb mintákban és felszerelésben. Legújabb Zeiss-féle távcsövek. — Aneroid és higanylégszalmérőket. — Ablak, szoba, terem és fürdő hőmérőket. — Görösöket. — Nagyító üvegek. — Rajzeszközök. Teleszkopokat stb., stb. — Továbbá Varázslámpák finom kék-pikkol frt 3, 5, 7, 50 stb. — Fűthető gégepompák. — Villámgépeket. — Mellék-készülékek villámgepekhez, 10 darab székényben 13 frt. — Fűtőtekék különböző nagyságban. Fényképezési készülékeinket, melyekkel bárki minden előismerték nélkül a legjobb képeket készítheti. Ára 20 frttól ötféle. Vidéki megrendelések gyorsan és pontosan eszközöltetnek.

Michelstädter S. E. és H.
Legnagyobb saját gyártmányú cipőraktára BUDAPEST, Váci-utca 28. szám.

Legelőbb árak. Minden talpa a "Triumph" szó helyen. A jelenkor legkényelmesebb és legjobb csizmája. 8477

Dr. Hög-és-féle asbest-talpbaléssel ellátott cipők nagy raktára.

Fiók-telepek: Debreczen, Beckerek, Sopron, Ujvidék, Zágráb, Brassó, Varaszd, Sztutmar.

Szépség és egészség.

Kinek van szeploje?
pattanás vagy bőrmélt az arcon, az hasmájja a teljesen ártalmatlan **Rozsnyay-féle világítási Serail-arezenőcsöt,** mely az arezört rövid időn fehérré, tisztává és ódáv teszi. Egy tégely ára 70 kr. Egy kis tégely ára 35 kr. Serail-szappan egy doboz 30 kr. Serail-hőgyörp egy doboz 70 kr. Kéthető és valódi Epezsappan egy doboz 40 kr.

A t. cz. köznöveg szives figyelmébe ajánljuk, hogy minden készítményeink törénnyesen bejegyzett védjegygyel vannak ellátva, mely az aradi szabadságszobrot ábrázolja.

Kapható: **ROZSNYAY MÁTYÁS** győgytárban Arad, Szabadság-tér. Budapest: **Török József** és dr. Egger Leo. 'Nador' gyógyszerésznél, valamint minden magyarországi gyógyszerésznél.

A Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrény

a gyermekek kedvenc játéka és a legjobb, a mit nekik játék. — és foglalkoztató-szerű ajándékozhatunk. A Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrények mindenkor kiegészítőszekrények által tervszerűen nagyobbitathatók és azért kétszeresen értékesek. A Richter-féle Horgony-Kőépitőszekrények 0.75, 1 1/2, 3, 3 1/2, 4 1/2, 6—10 kor. és azon felülül áron a világban minden finomabb játékszertüzetében kaphatók; hanem a Horgony-gyárjegyre ügyelni kértünk és minden kőépitőszekrény "Horgony" nélkül mint utánzat és nem valódi visszautasítandó.

Új! Richter-féle türelmi játékok: Sphinx, Manó, Villámhárító, Haragtörő stb. Ár: 70 fillér darabonként. Valódi csak a "Horgony" gyárjeggyel!

A ki gyermekeket akar megajándékozni, hozassa meg magának azonnal az alant jegyzett czégek új, gazdagon illusztrált árjegyzékét, melynek beklüldése ingyen és é bérmentve eszközöltetik. 8474

Richter Horgony-Kőépitőszekrény a híres egyedül valódi gyártmány.

Richter F. Ad. és társa. Első osztr.-magy. cs. és kir. szab. kőépitőszekrénygyár. Iroda és raktár: I. Operng. 16. BÉCS (Wien), gyár: XIII/1 (Hietzing). Rudolstadt, Nürnberg, Oltén (Svájcz), Rotterdam, New-York, 215 Pearl-Street.

BUDAPESTI GYÁRAK ÉS CZÉGEK.

WACHTL és TÁRSA 8347
IV., Régi posta-utca 4.

Egy fényképezési gép
a legjobb ajándék. — Passe-partouts és rámak a legjutányosabb árakon. — Árjegyzék ingyen és bérmentve.

BELICZAY BÉLA 8475
mézeskalácsos és viaszgyertya öntő, viaszmáz, méz, viasz- és fáklya-raktára Budapest, VII. ker., Csányi-utca 3. (saját házában).

Fióküzlet IV. ker., Városház-tér. 2.

GMEHLING HERMANN
cs. és kir. udvari szállító.

BŐR-BUTOR-GYÁR,
Budapest, VII., Damjanich-u. 6.

Állandó raktár kész bőrszékékből, fautenilekből, mappákból, kályhaellenzőkből, papirkosarakból stb., stb. 8345

FESTÉK GYÁR Lakk-kencez, építészeti anyagok, vegyészeti czikkek és enyv különlegességek, gépolajok.

Uj. ERKER ANDRÁS 8341
Telefon 13-08. Ujpest, Arpad-út 56. Telefon 13-08.

CLICHEKET készíti a legfinomabb kivitelben 8362
WOTTITZ MANFRÉD
Budapest, Király-utca 30. — Telefon 19-99.

KNUTH KÁROLY mérnök és gyáros.
Cs. és kir. fenségo József főherczeg udvari szállítója.

Gyár és iroda: **Budapest, VII., ker., Garay-utca 10.**

Központi viz-, lég- és gőzfűtések, légszusz- és vízvezetékek, csatornázások, szellőztetések, szivattyúk, vizerőművi emelőgépek stb.

Tervek, költségetések, jövedelmi előirányzatok gyorsan készíttetnek. 8346

Alakult 1856. **KÜHNE E.** Alakult 1856.
gazdasági gépgyára MOSONBAN.

A beálló téli időnyre ajánlja legjobb rendszerű és leggondosabb kivitelű: Szeceksavagóit, repavigóit, daráló gépeit, eredeti angol "Rapid" daráló erőhajtásra, kukoricza-morsolóit, takarmányfüllésztőit. A czég ajánlkozik teljes takarmánykamra berendezések tervezésére és eszközöklésére. 8435

Főraktár: Budapest, VI. kerület, Váci-körút 57/a.
Részletes árjegyzékek rendelkezésre állanak.

